

08/4

HENRYK ALBIN

SZKŁO ARTYSTYCZNE

TOMASZEWSKI

Ministerstwo Kultury i Sztuki
Związek Polskich Artystów Plastyków
Centralne Biuro Wystaw Artystycznych

HENRYK ALBIN

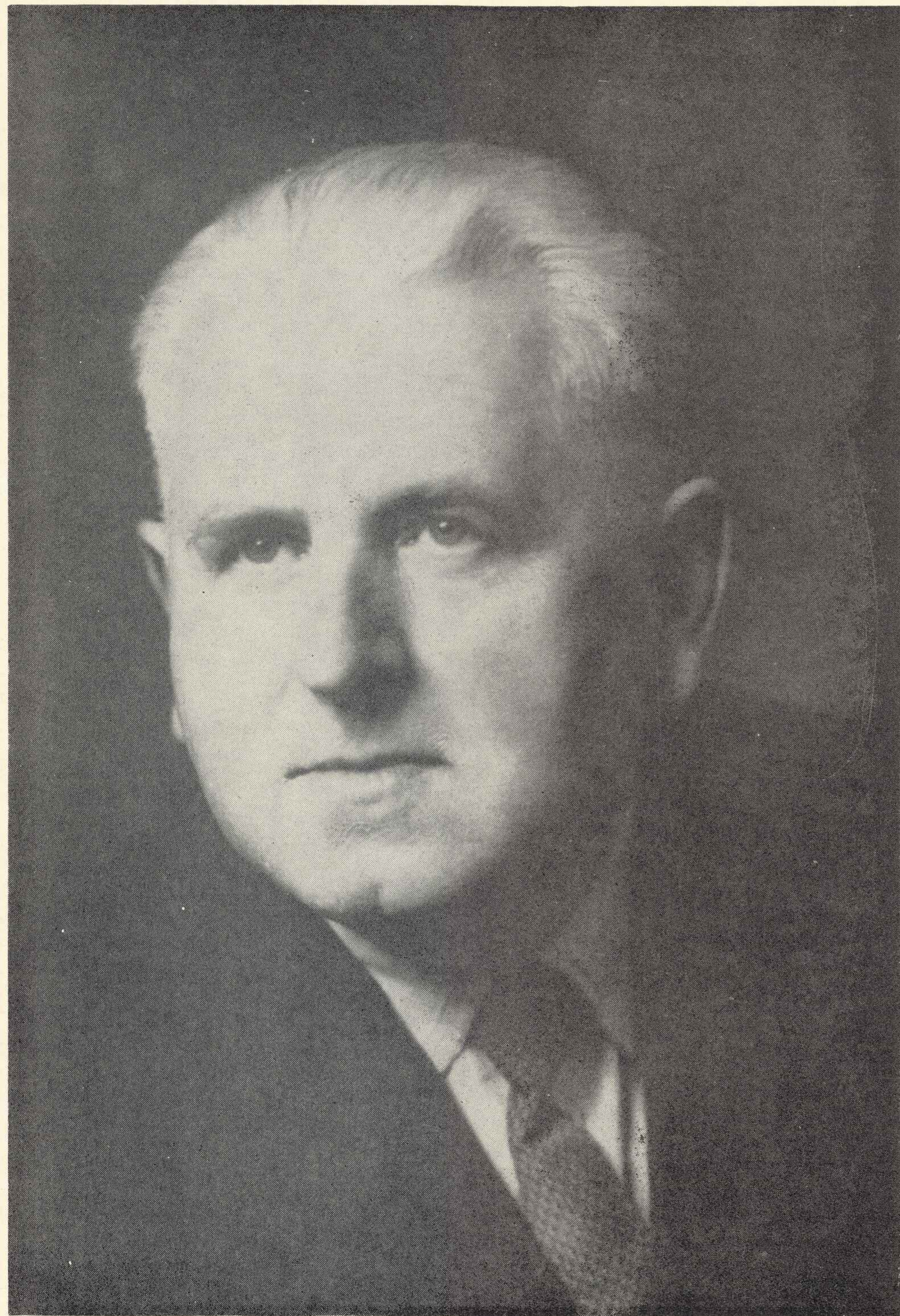
TOMASZEWSKI

SZKŁO ARTYSTYCZNE

1980

Warszawa „Zachęta”, pl. Małachowskiego 3

Kwiecień

Henryk Albin TOMASZEWSKI
ul. Przechodnia 2 m 1209
00-100 Warszawa
tel. 24 16 89

Urodzony w 1906 roku w Siedlcach. Po ukończeniu w Warszawie Miejskiej Szkoły Sztuk Zdobniczych i Malarstwa rozpoczyna studia rzeźbiarskie w Akademii Sztuk Pięknych pod kierunkiem profesora Tadeusza Breyera następnie malarskie u profesora Tadeusza Pruszkowskiego. Dyplom uzyskuje w 1936 roku. W latach czterdziestych zaczyna interesować się szkłem warsztatowym; poznaje tajniki technologii, technikę szlifowania kryształów — zgłębia właściwości szklanego tworzywa.

Przez nowatorstwo pomysłów, nowoczesność i harmonię kształtów, twórczość artysty zwróciła uwagę nie tylko publiczności lecz także krytyki artystycznej w kraju i za granicą.

W Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN, Warszawa 1968, t. XI, s. 570 — znajduje się hasło poświęcone twórczości autora.

Wytwórnia Filmów Oświatowych w Łodzi wykonała film barwny krótkometrażowy w reżyserii Marceliego Matraszka pt. Szkło artystyczne Henryka Tomaszewskiego, w sześciu wersjach językowych, przeznaczony przez Departament Informacji i Współpracy Kulturalnej MSZ dla placówek polskich w 77 krajach.

W 1977 roku artysta zostaje odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Wystawy indywidualne

- 1951 Wystawa sztuki użytkowej: Henryk Albin Tomaszewski — szkło, Władysław Wołkowski — meble i plecionki, Łódź, BWA
- 1954 Szkło kryształowe i szlifowane, Warszawa, lokal Ministerstwa Materiałów Budowlanych
- 1959 Rysunki, Sofia, Polski Ośrodek Kultury i Informacji
- 1961 Szkło artystyczne i przemysłowe, Wrocław, Muzeum Śląskie
- 1963 Kryształy i szkło artystyczne, Warszawa, Galeria „Kordegarda”
- 1966 Szkło artystyczne, Kraków, Muzeum Narodowe
- 1967—70 Stała ekspozycja szkła artystycznego i kryształów, Lidzbark Warmiński, Zamek
- 1968 Szkło artystyczne — wystawa trwająca przez 9 miesięcy z okazji obchodów Roku Kopernikowskiego, Toruń, Muzeum Okręgowe
- 1969 Rzeźba w szkłe — wystawa towarzysząca obchodom Dni Polskich w Szwecji, Norrköping, Norrköpings Museum
- 1971 Szkło artystyczne, Norrköping, Norrköpings Museum
- Szkło artystyczne, Siedlce, Muzeum Ziemi Podlaskiej
- 1972 Szkło artystyczne, Szczecin, Zamek
- 1974 Szkło Henryka Tomaszewskiego, Berlin, Lipsk, Wittenberga, Polskie Ośrodki Kultury i Informacji
- Szkło artystyczne, Ożarów, Huta Szkła
- Muzyka Piotra Czajkowskiego w kompozycjach szklanych — wystawa towarzysząca X festiwalowi muzyki rosyjskiej i radzieckiej, Łądek Zdrój następnie Warszawa, Dom Kultury Radzieckiej
- Szkło artystyczne Henryka Tomaszewskiego, Wrocław, sala Klubu Pracowników Politechniki Wrocławskiej
- 1975 Szkło artystyczne — wystawa z okazji IX Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina, Warszawa, Filharmonia Narodowa
- Muzyka w kompozycjach szklanych Henryka Tomaszewskiego — wystawa towarzysząca Festiwalowi muzyki J. S. Bacha, Lipsk, sala koncertowa Starego Ratusza; jednocześnie z tej samej okazji wystawa druga w Ośrodku Kultury Polskiej i Informacji
- 1976 Szkło, Warszawa, Galeria Domu Wojska Polskiego
- Szkło — wystawa z okazji Światowego Sympozjum Szklarzkiego, Warszawa, Pałac Kultury i Nauki

Udział w wystawach okręgowych, ogólnopolskich, sztuki polskiej za granicą i w wystawach międzynarodowych m.in.:

- 1949 Międzynarodowe Targi, Poznań
- Międzynarodowe Targi, Lipsk
- 1951 Wystawa techniki szkła artystycznego, Wrocław, Muzeum Śląskie
- 1952 I ogólnopolska wystawa architektury wnętrz i sztuki dekoracyjnej, Warszawa „Zachęta”

- 1954 I ogólnopolska wystawa ceramiki i szkła artystycznego, Wrocław Muzeum Śląskie
- 1959 I wystawa plastyki ziem nadodrzańskich, Warszawa „Zachęta”
- Wystawa prac 5 artystów polskich, Sofia
- II polska wystawa przemysłowa, Moskwa, Muzeum Przemysłu
- 1960 II ogólnopolska wystawa ceramiki i szkła artystycznego, Wrocław, Muzeum Śląskie
- XII międzynarodowe triennale sztuki użytkowej i architektury wnętrz, Mediolan, Palazzo d'Arte
- 1963 Sztuka użytkowa z cyklu Polskie dzieła plastyczne w 15-lecie PRL, Warszawa „Zachęta”
- Polskie współczesne szkło artystyczne, Kraków, Muzeum Narodowe
- 1964 Ogólnopolska wystawa tkaniny, ceramiki i szkła, Warszawa „Zachęta”
- 1966 Polskie rękodzieło artystyczne, Kolonia, Muzeum m. Kolonii
- 1967 Wystawa małych form rzeźbiarskich, Berlin, Praga, Bratysława, Budapeszt, Sofia oraz inne miasta w krajach demokracji ludowych, Ośrodki Kultury Polskiej i Informacji
- Warszawa i Włosi w Warszawie, Rzym, Palazzo delle Esposizioni
- IX międzynarodowe biennale rzeźby plenerowej, Middelheim
- 1969 Polska sztuka użytkowa w 15-lecie PRL (ceramika i szkło), Wrocław, Muzeum Śląskie
- 1974 I quadriennale rzemiosła artystycznego krajów socjalistycznych, Erfurt, pawilony „IGA”
- „Polska dzisiejsza” — wystawa z okazji obchodów 30-lecia PRL, Chicago, Muzeum Wiedzy i Przemysłu, Milwaukee; Buffalo, University College; Detroit, Cabo Hall; Filadelfia, Franklin Institute, Nowy Jork, Hall of Science, 1975
- 1977 Główne tendencje polskiej sztuki współczesnej, Ateny, Ateńska Izba Handlowa, Saloniki, Izba Handlu Zagranicznego
- 1978 Wystawa rzemiosła artystycznego — objazdowa po Skandynawii (udział 19 krajów członków sekcji europejskiej World Crafts Council z siedzibą w Londynie)
- 1979 Ogólnopolska wystawa szkła artystycznego i użytkowego, Katowice, BWA — złoty medal w dziale szkła formowanego ręcznie

Prace w zbiorach, m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu i Szczecinie; Muzeów Okręgowych i Regionalnych w Toruniu, Płocku, Jeleniej Górze, Lidzbarku Warmiński i Warce; Państwowego Muzeum na Majdanku (prace graficzne), Muzeum Przemysłu w Moskwie, Norrköpings Museum w Norrköping; muzeów i galerii państwowych w Dreźnie, Antwerpii, Chicago, Kolonii i Rzymie oraz w licznych kolekcjach prywatnych w kraju i za granicą.

Szkło, podobnie jak inne twórcze działanie człowieka określane w nowożytnym słownictwie dziedzinami sztuki, posiada starą tradycję sięgającą czterech tysięcy lat. Już w tych odległych czasach potrafiiono walcować i formować gorącą substancję szklaną — wydmuchiwać, rzeźbić i szlifować.

Wyroby ze szkła przez całe stulecia cieszyły się wielkim uznaniem współczesnych.

Konkurencją dla tworzywa szklanego stało się w pewnym momencie srebro, następnie rewelacyjne odkrycie glinki porcelanowej i jej walorów — wreszcie szkło zdegradowała do rangi przeciętności rewolucja przemysłowa.

Dzisiaj, w dobie nam współczesnej, szkło zostało „nobilizowane” i „wyzwolone”, stając się uprawianą przez artystów samodzielną gałęzią sztuki. Tworzone są poza przemysłowymi — formy nie funkcjonalne, lecz w całym tego słowa znaczeniu — artystyczne, zwane często przez twórców rzeźbami szklanymi, które dostarczają odbiorcom wrażeń estetycznych wyszukany kształtem, barwą, wła-

ściwością przepuszczalności światła i jego grą w zdobieniach wewnątrz przedmiotu.

Henryk Albin Tomaszewski po studiach malarskich i rzeźbiarskich skoncentrował swoje zainteresowania w zmaganiu się z trudnym tworzywem jakim jest właśnie szkło. Posiadł umiejętność władania masą szklaną, pojął jej istotę, zerwał z tradycją uświęconych form i pozostaje nadal wierny swojej profesji; chociaż niewdzięczna to i krucha substancja, nieraz, najpiękniejszy i niepowtarzalny kształt już wytworzonego przedmiotu — jedna chwila nieuwagi skazuje na całkowite unicestwienie.

Indywidualna wystawa H. A. Tomaszewskiego jest autentycznym wydarzeniem artystycznym i tym cenniejszym, że publiczność ma okazję obejrzenia nie tylko dzieł jednego z wybitnych artystów sztuki szklarskiej, lecz także, poznania umiejętności z jaką twórca modeluje najprostszą w swojej substancji materię szklaną, stosując własną i dotąd nieznaną technikę.

Wiesława Bąblewska-Rolke

Henryk Albin Tomaszewski jest jednym z wybitniejszych w Polsce artystów w dziedzinie szkła. Tuż po wojnie, będąc już twórcą ukształtowanym i dojrzałym, odkrył najwspanialszą pasję swego życia — szkło, kiedy jako pionier rozpoczął projektowanie wyrobów w największej w owym czasie naszej Hucie Szkła Kryształowego „Józefina” obecnie „Julia” w Szklarskiej Porębie.

Zafascynowany i olśniony tworzywem — ciekłą, przezroczystą i świetlistą masą szkła ołowiowego, zdecydowanie odrzucił wszystko co tworzone przed nim w szkłe, odważnie wkraczając na własną artystyczną drogę. Przełom, jakiego dokonał wówczas artysta, przejawiał się m.in. w totalnym zerwaniu z ugruntowaną tradycją projektowania i zdobienia wyrobów ze szkła ołowiowego. Tradycją skostniałą, pseudohistoryczną, powielającą mniej lub bardziej nieudolnie dziewiętnastowieczne wzory. Artysta odrzucił zbanalizowaną formę i owe do znudzenia powtarzane pseudobiedermeierowskie szlify: „siateczki”, „palmetki”, „wiatraczki”, „brylanty”, które ongiś tworzyły piękno szkła biedermeierowskiego a potem, przez prawie stu-

Henryk Albin Tomaszewski ranks among the outstanding Polish artists glaziers. Soon after the war, a fully-fledged, mature artist, he discovered the supreme passion of his life, glass, when he started his pioneer work as a designer of glass articles for the then largest Polish glass works “Józefina” (now “Julia”) in Szklarska Poręba.

Fascinated by the material: liquid, transparently brilliant mass of lead glass, he had discarded all that had been done in glass before him, boldly entering his own artistic path. The breakthrough that the artist carried was manifold, e.g. in his complete abandonment of the accepted tradition as regards the design and decoration of lead glass articles. The tradition that was petrified, pseudo-historic and more or less awkward in its multiplication of 19th-century patterns. The artist had done away with banal form and those pseudo-Biedermeier cuts reproduced to the point of boredom, all those “nets”, “palmettes”, “windmills”, or “diamonds”, once making up the beauty of Biedermeier glass and later multiplied for almost a century to “decorate” shoddy, petit bourgeois crystal glass

lecie powielane w guście drobnomieszczańskim, „zdobiły” tandentne kryształ. Artysta, pracując w Szklarskiej Porębie do roku 1950, stworzył ponad pięćset pięćdziesiąt projektów ambitnego szkła użytkowego w którym wyrażona prostota formy współgra z jej nowoczesną dekoracją rzeźbiarską. Nowatorstwo H. A. Tomaszewskiego przejawiało się już wówczas także we współuczestnictwie w hutniczym formowaniu wyrobów i ich samodzielnym zdobieniu. Postawą taką burzył artysta rozpowszechniony w tym czasie schemat projektowania szkieł, w którym rola plastyka ograniczała się jedynie do technicznego rozrysowania formy i dekoracji. Projekty z tamtych lat realizowane były jeszcze w oparciu o tradycyjną hutniczą metodę wdmuchiwania bańki szklanej do przygotowanej uprzednio formy. W następnych latach artysta, niespokojny, obdarzony błyskotliwą inwencją, dynamizuje proces tworzenia. Odrzuca „statyczną” technikę wdmuchiwania szkła do form, na rzecz tzw. wolnego formowania z bańki szklanej wyłączając przy pomocy puszczela i skonstruowanych przez siebie narzędzi. Czynnikiem współuczestnicząc w twórczym seansie wykorzystuje możliwie wszystkie walory ciekłej i gorącej masy szklanej. Ta hutnicza metoda staje się kluczową w jego twórczości — artysta pozostaje jej wierny do chwili obecnej. Zadziwiając także dzisiaj erupcją talentu i artystycznej woli tworzenia — kreuje coraz to nowe i zaskakujące kompozycje — owe zastygłe improwizacje na których powstanie złożyły się: inwencja artysty, zdolności manualne hutnika i plastyczne walory gorącego tworzywa.

Nie sposób w tym krótkim wstępie opisać wyczerpująco złożoną i wieloaspektową twórczość tego artysty-szklarza, nestora, obdarzonego ciągle młodzieńczą pasją. W kraju należy do najlepszych, w świecie — winien być zaliczany do czołówek awangardowych artystów szklarzy, niestety, z braku dostatecznej prezentacji za granicą pozostaje ciągle, nie w pełni odkryty i doceniony.

Artysta tworzy tylko szkło unikatowe często metodą *prima vista*. Trudne, niekiedy niemożliwe do odtworzenia formy posiadają szlachetne piękno owych spontanicznych, niepowtarzalnych improwizacji muzycznych bądź literackich. Obecnie kreuje kompozycje z różnych odmian szkła przemysłowego, świadomie odrzucając „szlachetne” walory masy kryształowej. Nobilituje więc szkło-tworzywo z którym spotykamy się na co dzień i odkrywa tkwiące w nim walory plastyczne.

Artysta tworzy unikatowe szkło użytkowe i par excellence artystyczne. To pierwsze urzeka organiczną prostotą formy i barwy która w plamistym, stonowanym „jesiennym” walorze odsłania ciekłą strukturę masy szklanej. Domeną twórcy jest jednak szkło artystyczne. W nim

articles. During his work in Szklarska Poręba until 1950, the artist made designs for almost five hundred and fifty articles in which the refined simplicity of form harmonizes with the modern sculptural decoration. H. A. Tomaszewski's innovatory approach was manifested, as early as that, in his participation in the technical process of formation of glass articles and in the fact that he decorated them himself. His attitude was incompatible with the then prevalent scheme of designing activity according to which the designer's role ended once he had made a technical drawing of form and decoration. At that time glass articles were produced traditionally: a glass ball was blown into a previously prepared form.

In the years to follow the artist, restless, endowed with brilliant invention, made the process of creation more dynamic. He supplanted the “static” technique of blowing glass into forms with the method of free formation from a glass bubble, using only a blowpipe and tools of his own construction. By participating actively in the “creative seance” he made use of all possible values of hot liquid glass. This method became the key to his art; he has remained faithful to it until the present day. The eruption of his talent and creative power are equally remarkable now as in the past: he produces new and new striking compositions that we may call congealed improvisations resulting from the artist's invention, the manual skill of a glazier and the plastic value of his hot material. It is impossible, in a short text like that, to exhaust the subject of the complex and many-sided production of this artist glazier, a Nestor who has not lost his youthful passion. He is one of the best in the country: he deserves to be ranked among the leading avant-garde artists glaziers in the world; regrettably his works have not been popularized enough and are still waiting to be discovered and appreciated.

The artist produces only unique glass objects, often using the “prima vista” method. His difficult forms, at times impossible to reproduce, have the noble beauty of spontaneous, unique, musical or literary improvisations. At the moment he uses various types of industrial glass, consciously discarding the “noble” values of crystal glass. Thus he has ennobled the material that we come across every day and discovered the visual values inherent in it. The artist produces original utility glass and glass objects that are par excellence artistic. The former strikes for the organic simplicity of form and colour — its spotted, toned-down, “autumn” value reveals the liquid structure of glass. The artist's domain, however, is artistic glass. It is there where he reveals most fully his personality and his talent. His compositions are difficult to interpret in

najpełniej ujawnia cechy swojej osobowości i talentu. Kompozycje te są trudne do jednoznacznej interpretacji, inne od wszystkiego co dzieje się we współczesnym szkłe. Artysta zrywa z upartym „tradycją uświęconym” używaniem szkła jedynie do wyrobu przedmiotów użytku codziennego. Uszlachetnia tworzywo kreując z niego kompozycje pełne asocjacji do natury (cykl „Zima”), jej zjawisk (kompozycja „Ogień huraganowy”), wszechświata. Odkrywa zagadkowe i fascynujące piękno fauny i flory, którego własne odczucie urealnia w cyklach „Łabędzie” i „Wazon-y-Kwiaty”. Poczesne miejsce w inspiracji artysty zajmuje muzyka której jest wielkim wielbicielem. Niematerialną, harmoniczną tonację i rytmikę muzyki Czajkowskiego oraz Chopina, skojarzenia i nastroj jaki wywołują utwory tych kompozytorów, artysta stara się wypowiedzieć w szkłe.

Kompozycje H. A. Tomaszewskiego są odzwierciedleniem odwiecznych tęsknot, marzeń i dążeń człowieka do stworzenia ideału piękna, prostoty i harmonii. Różnorodne i wielowątkowe są aspekty tej twórczości, miarą jej rangi i znaczenia niech będą opinie o niej; Stanisław Gebethner: (...) „wirtuozeria decyduje o odrębności szkła Tomaszewskiego, wyróżniających się o całą klasę od wyrobów innych artystów. Jego szkła mogą śmiało współzawodniczyć z wyrobami czeskimi czy szwedzkimi (...). Wartość Tomaszewskiego dla naszej produkcji jest tym wyższa, iż szkła te reprezentują niewątpliwy dorobek polski na tym polu, inny od osiągnięć zagranicznych, prezentują nasz poważny wkład w zakresie szkła artystycznego.”

(Przegląd Artystyczny 5/6, Warszawa 1954, s. 134)

Gösta Lilja — szwedzki krytyk sztuki i dyrektor Norrköpings Museum — z okazji wystawy polskiej sztuki tekstylnej, w Norrköpings-Findspang z dnia 25 września 1969 roku — wyraził opinię, że szkło Tomaszewskiego uważa za najlepsze we współczesnej sztuce polskiej: (...) „Jego szkła są zupełnie inne niż te, do których jesteśmy przyzwyczajeni w Szwecji. Przypominają raczej szkła weneckie. Nie są tak surowe, tak klinicznie czyste jak w szwedzkiej sztuce szklarskiej” (...)

Nils Lingren w Norrköpings Tidningen, 3 X 1969 — pisze: (...) „Koloru używa artysta niezwykle oszczędnie, ale w sposób świadomy, by przez kontrast z bezbarwnym szkłem wzmocnić efekt kompozycji. Szkło Tomaszewskiego zwróciło na siebie uwagę międzynarodową. Swoboda z jaką artysta pracuje jak również i to, że sztuka jego nie ma nic wspólnego z produkcją dla „turystów” powinny być stosowane w hutach szklanych Szwecji” (...).

Mieczysław Buczyński

a straightforward way; they are different from all that is done in contemporary glass. The artist has departed from the tradition-sanctioned custom of using glass merely for the production of articles of everyday use. He has ennobled the material creating compositions rich in associations with nature (the series “Winter”), its phenomena (the composition “Drumfire”) and the universe. He has discovered the vague, fascinating beauty of fauna and flora, and has revealed his personal response to it in the series “Swans” and “Vases — Flowers”. Music, of which he is very fond, plays an important role as the artist’s inspiration. The non-material harmony and rhythm of the music of Tchaikovsky and Chopin, the associations and the mood that the works of the composers evoke, are expressed in glass.

H. A. Tomaszewski’s compositions reflect man’s timeless longings, dreams and aspirations to create the ideal of beauty, simplicity and harmony.

There are many various aspects of his art; its rank and meaning may be measured by what has been said about it; Stanisław Gebethner: (...) the uniqueness of Tomaszewski’s glass lies in his virtuosity, a whole class ahead of the works of other artists. His glass can easily compete with that produced in Czechoslovakia and Sweden. (...) Tomaszewski is all the more important as his glass has an unquestionably Polish trait, different from foreign production; his work contributes significantly to artistic glass.”

(Przegląd Artystyczny — Artistic Review 5/6, Warsaw 1954, p. 134)

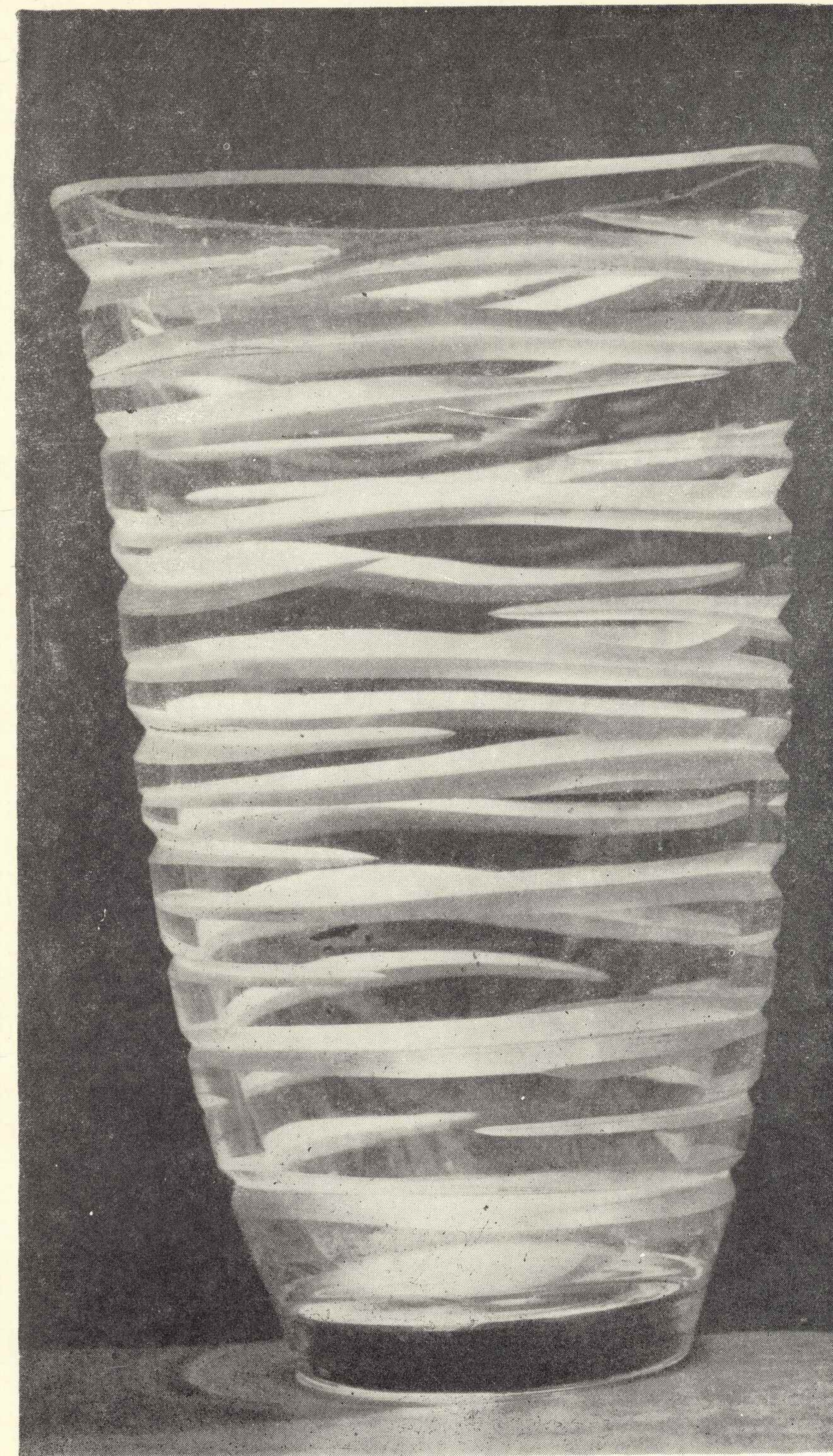
On the occasion of an exhibition of Polish textile art at Norrköpings-Findspang on September 25th 1969, Gösta Lilja, Swedish art critic and manager of the Norrköpings Museum said that he considered Tomaszewski’s glass the best in contemporary Polish art: (...) “His glass is totally different from what we are used to in Sweden. It is reminiscent of Venetian glass. It is not as severe, as clinically pure as the Swedish artistic glass.”

Nils Lingren wrote in the Norrköpings Tidningen on October 3rd 1969:

(...)“The artist uses colour very economically but consciously so as to enhance the effect of the composition through the contrast with uncoloured glass.

Tomaszewski’s glass has attracted international attention. The freedom with which the artist works and the fact that his art has nothing in common with production for “tourists” ought to serve as the example for the glass-works in Sweden” (...)

Mieczysław Buczyński

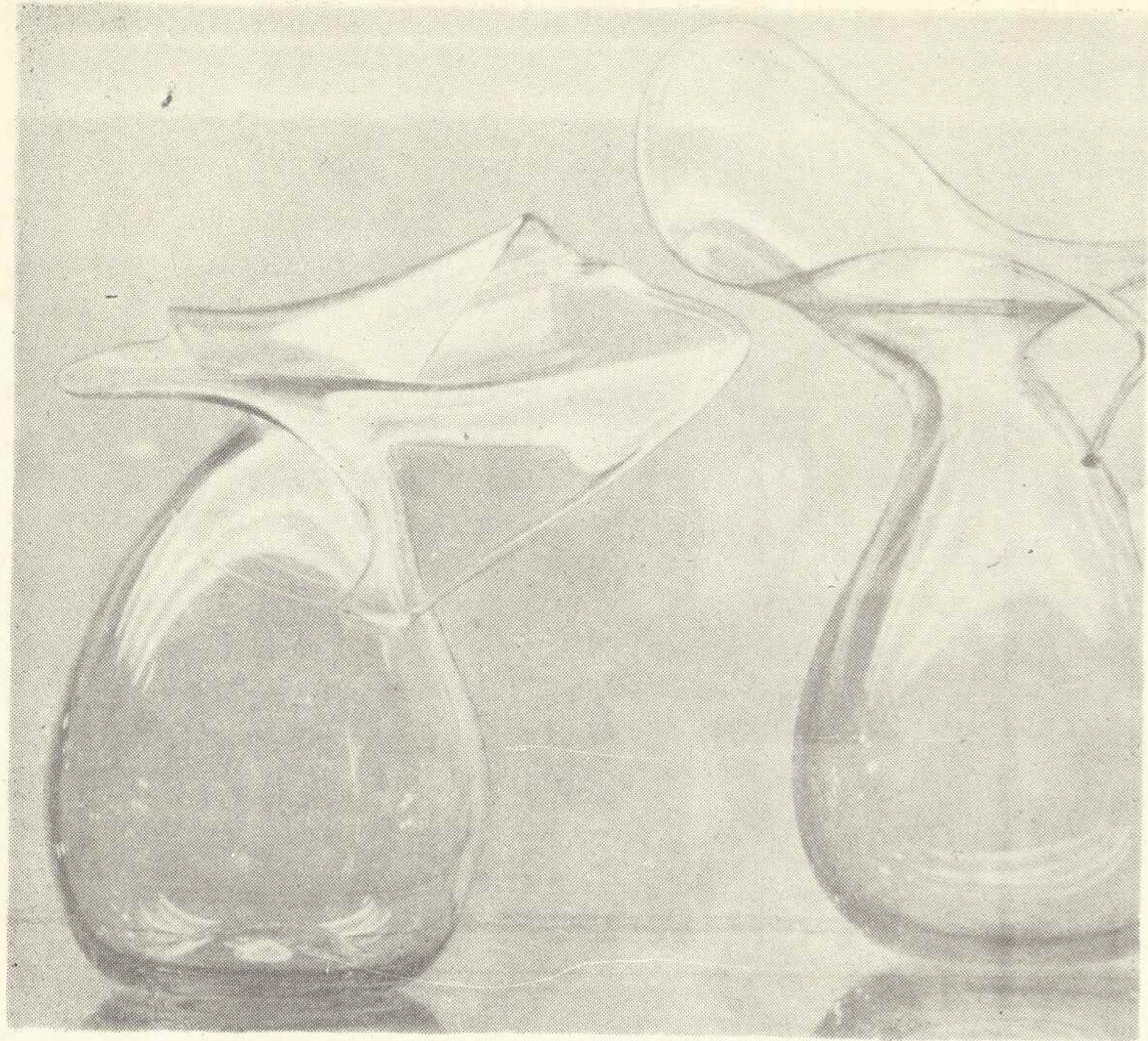

2

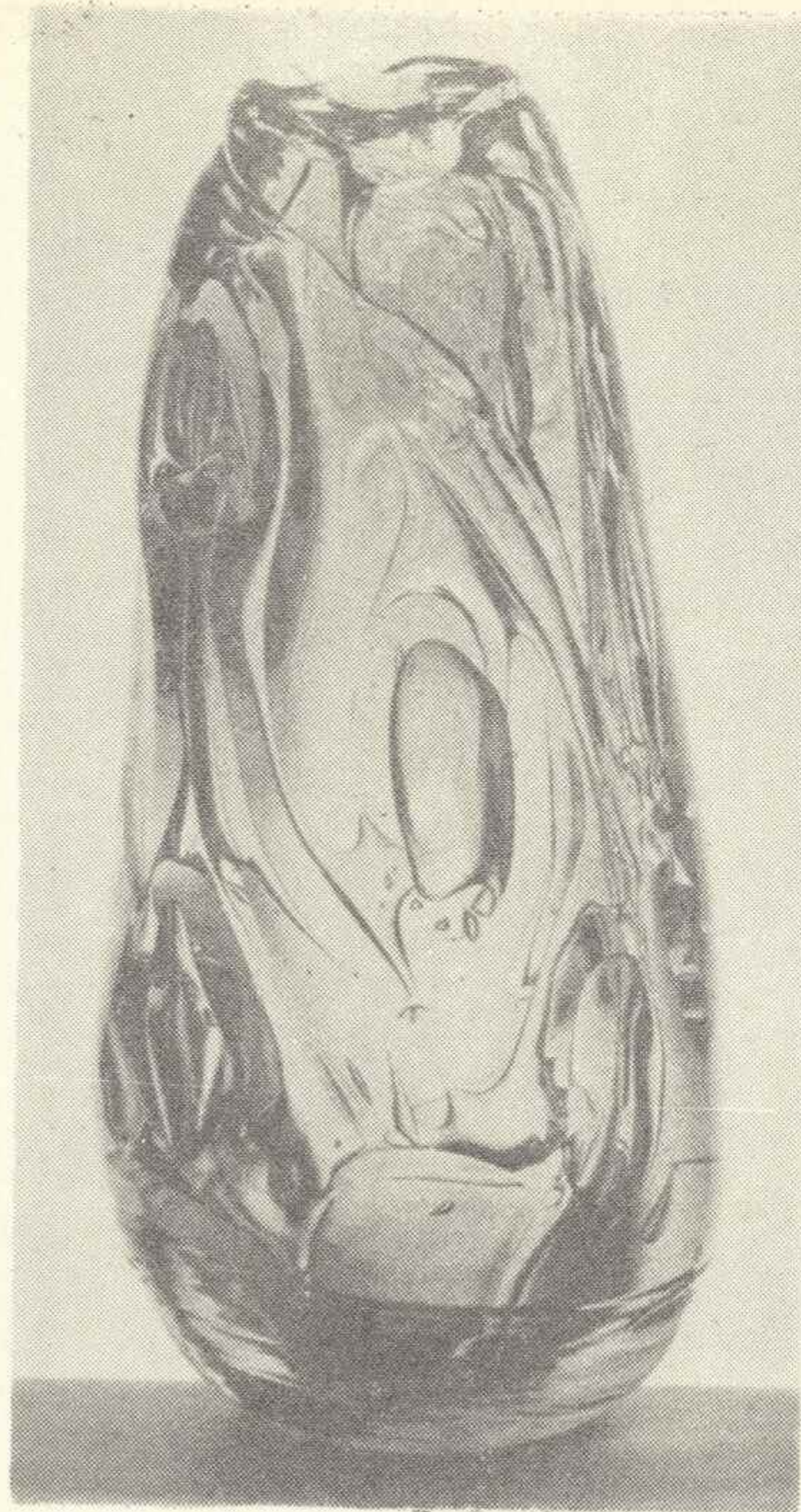
3

4

12

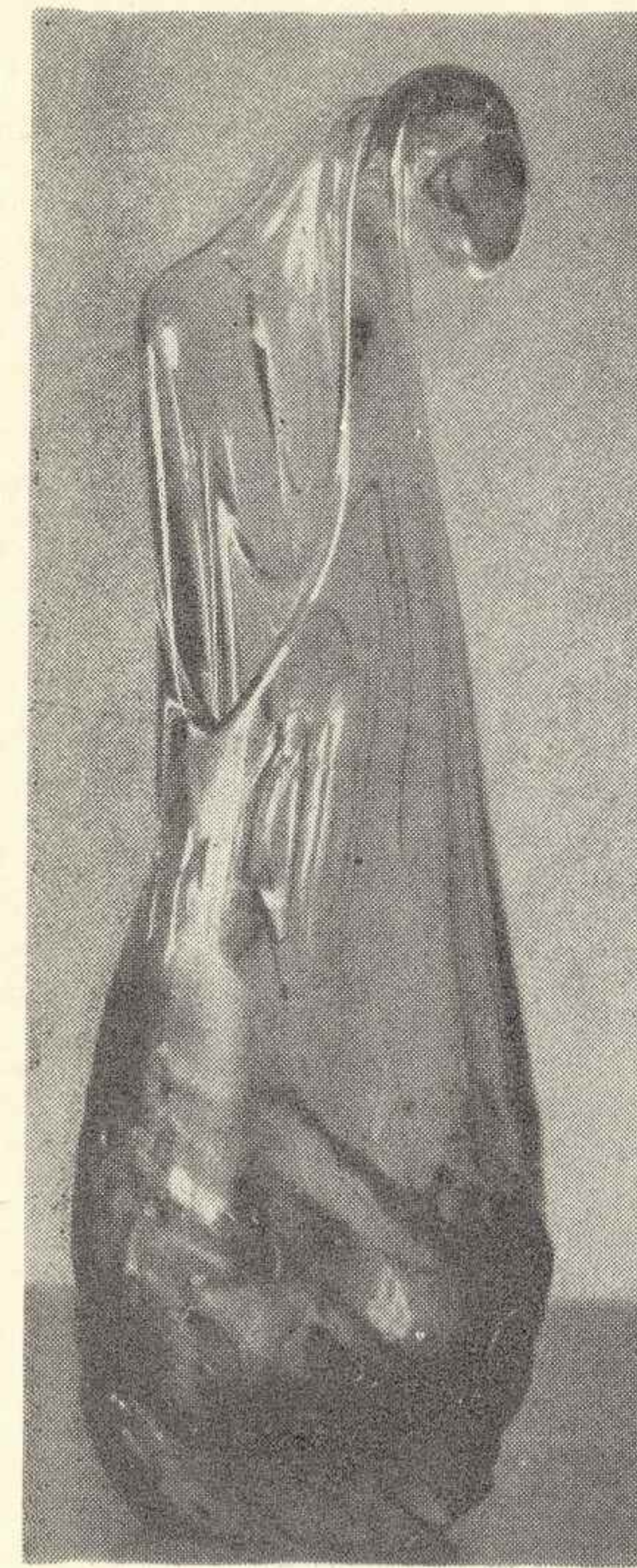
5

8

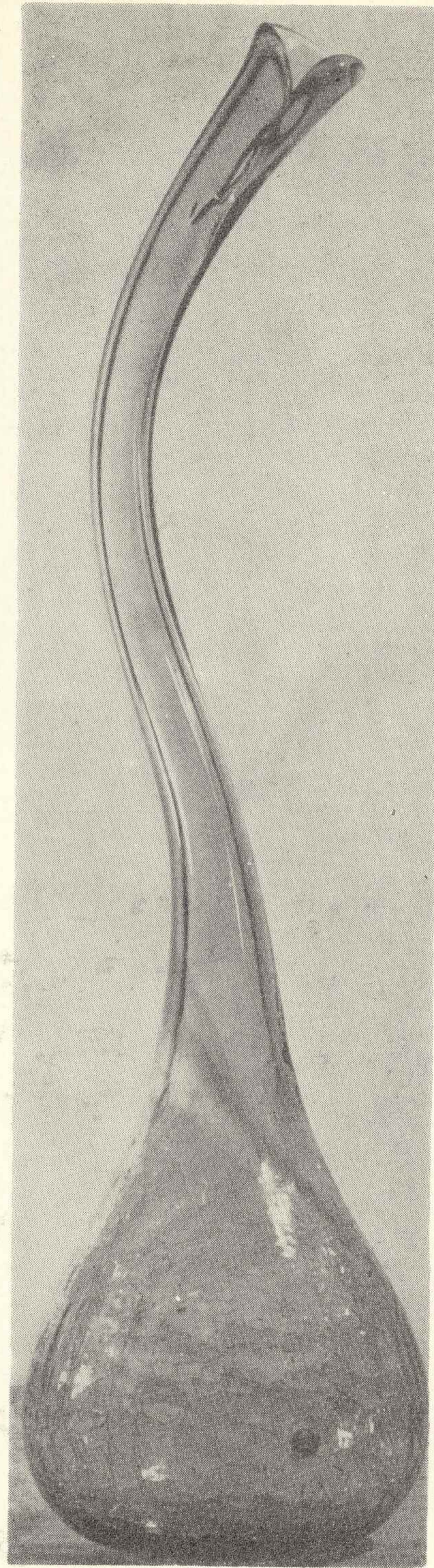

6

9

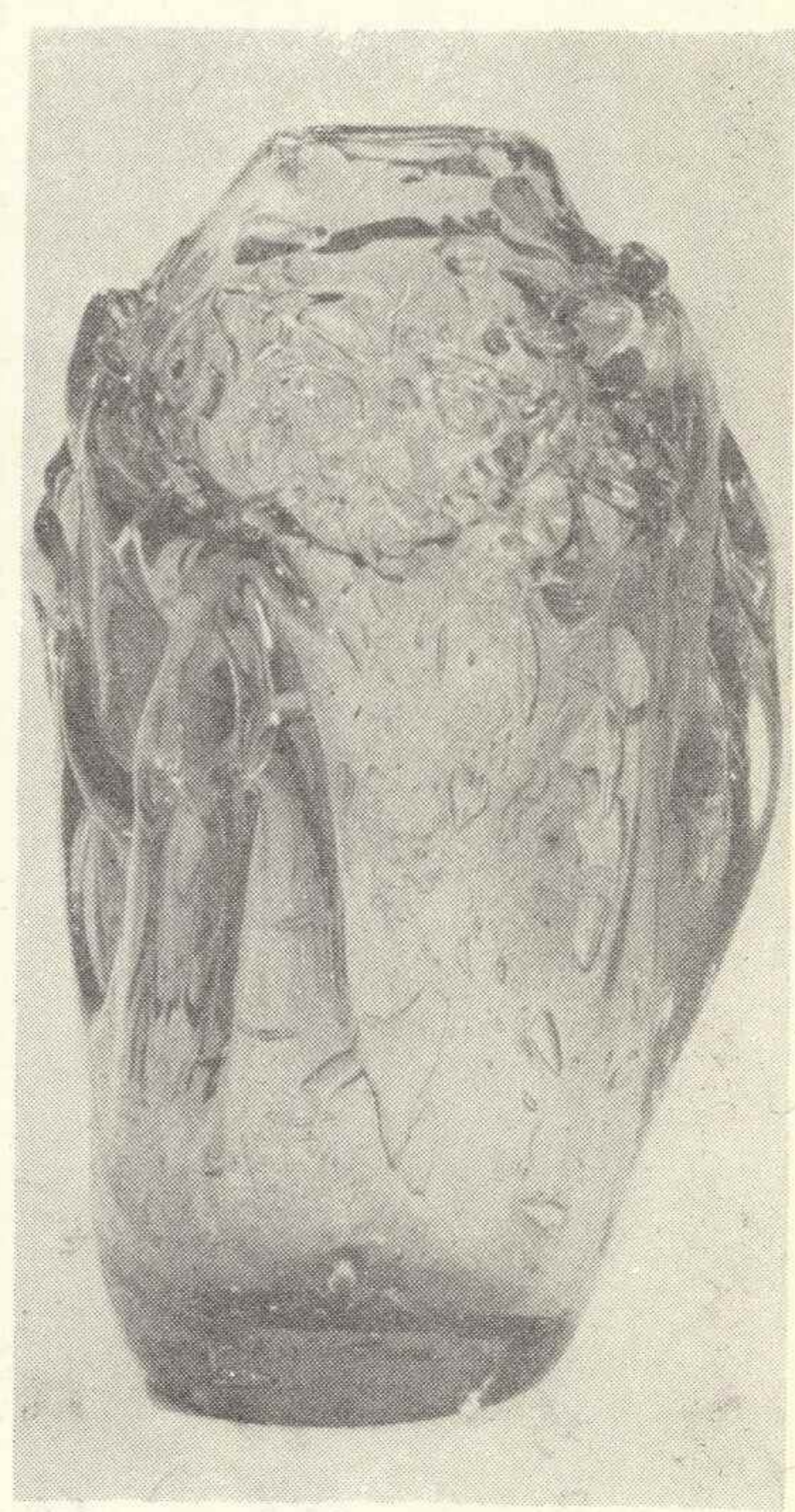
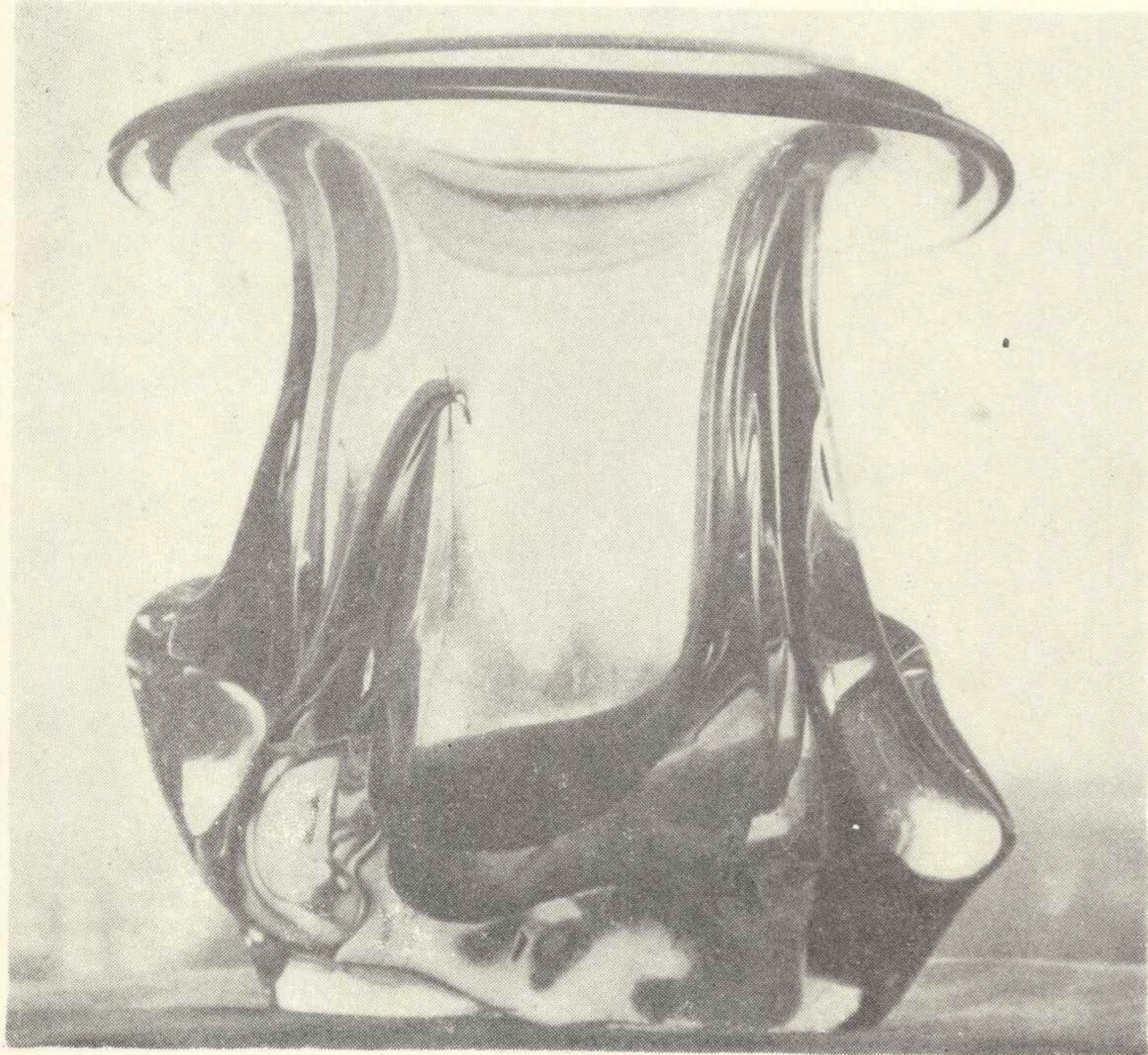
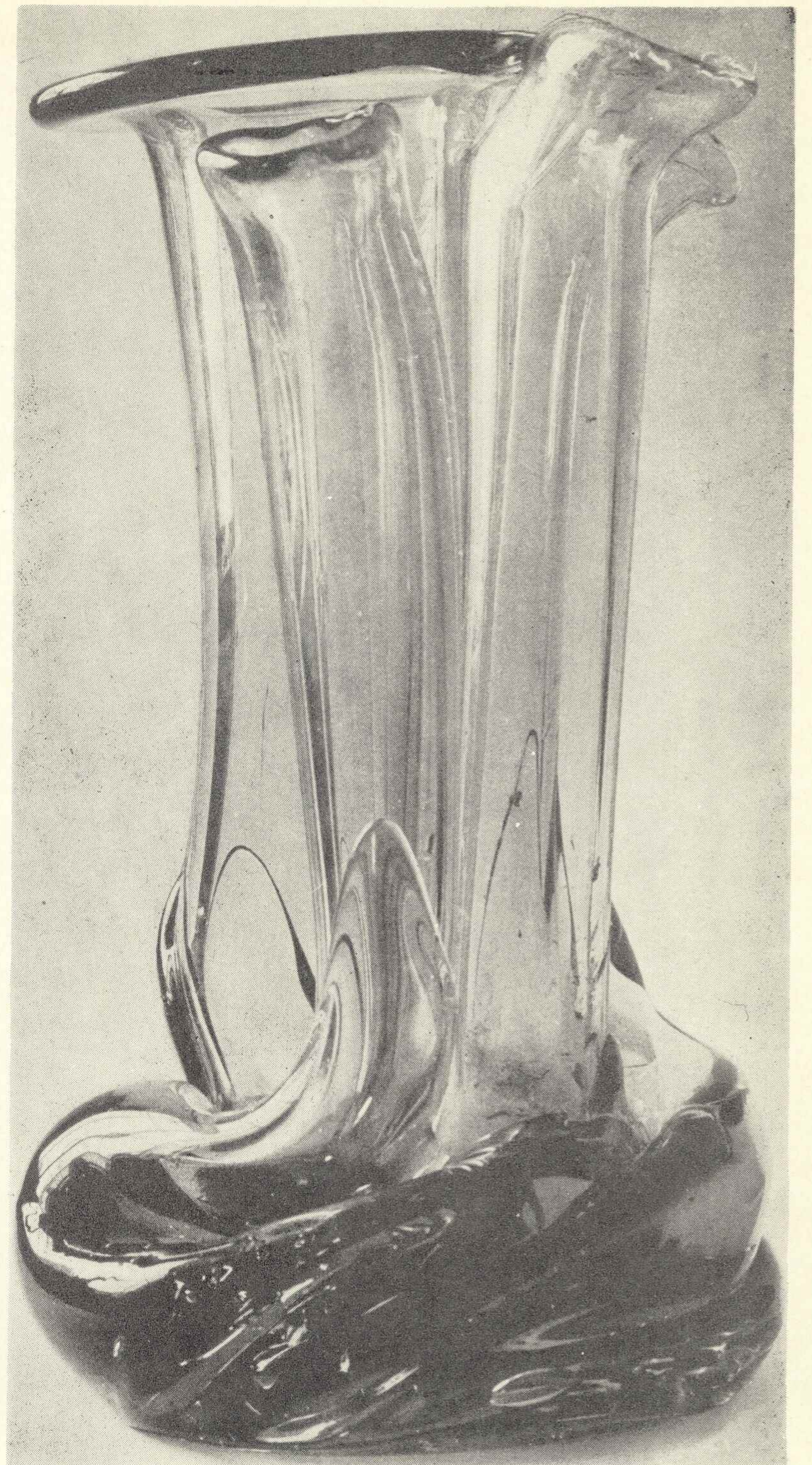

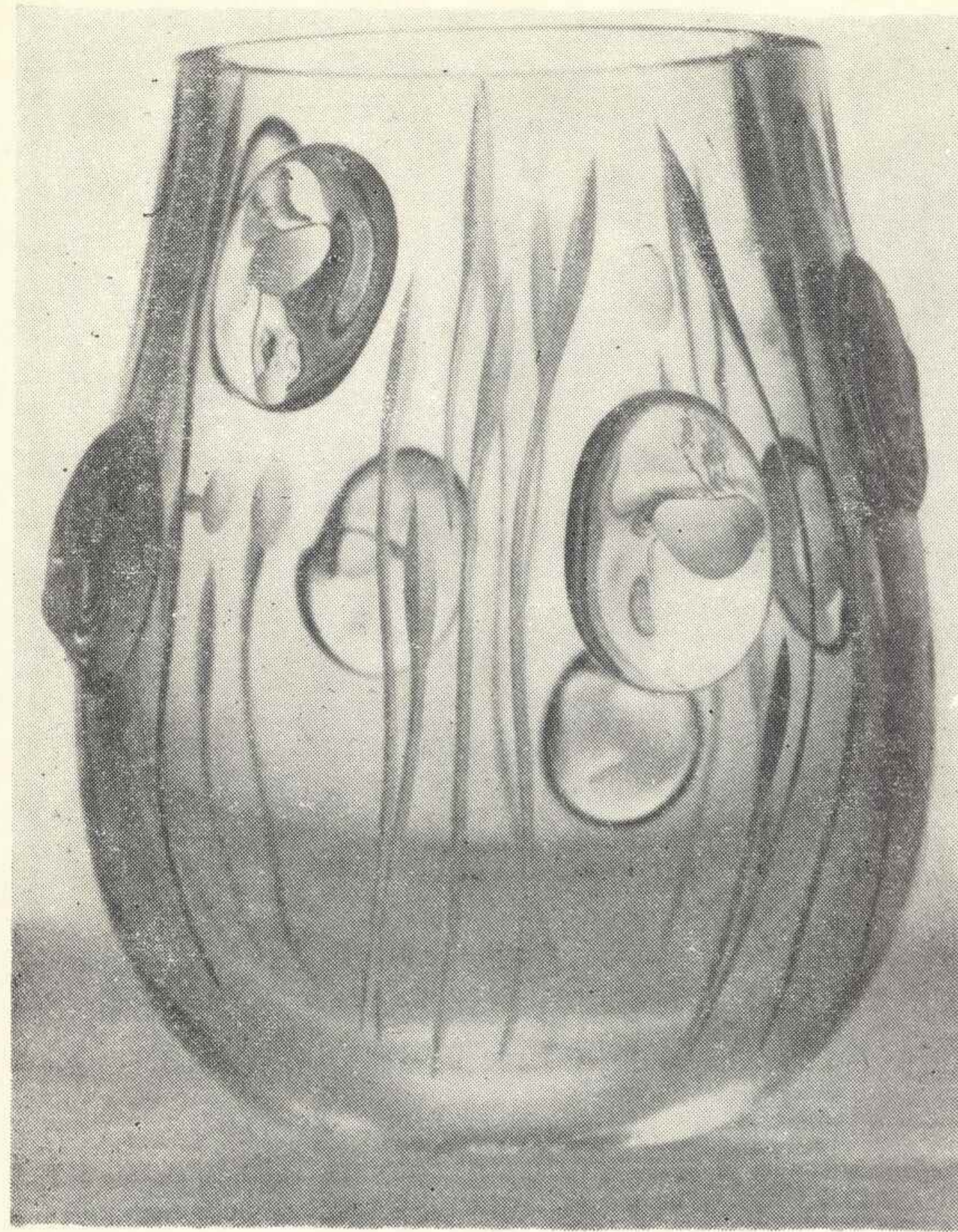
11

14

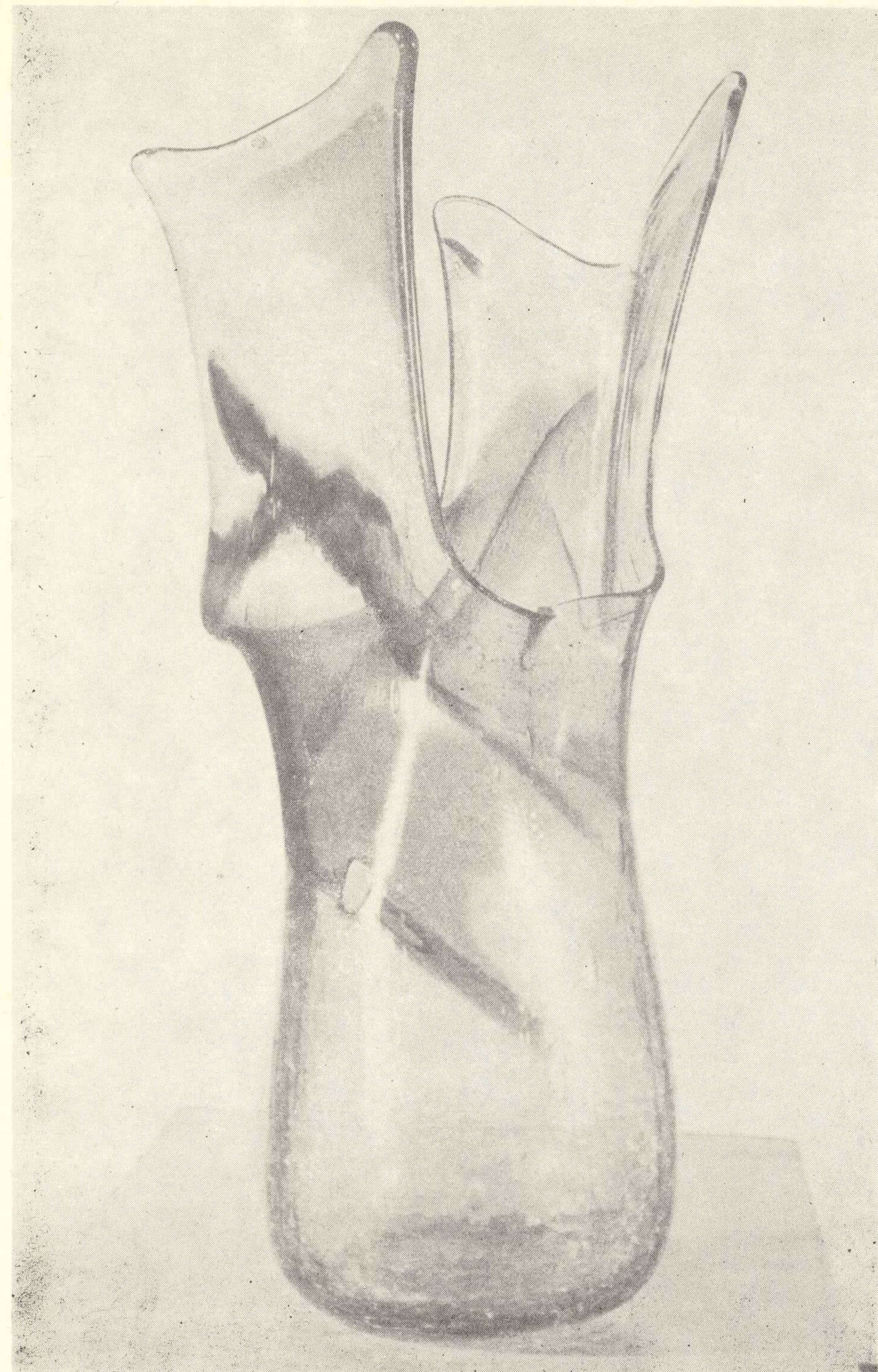
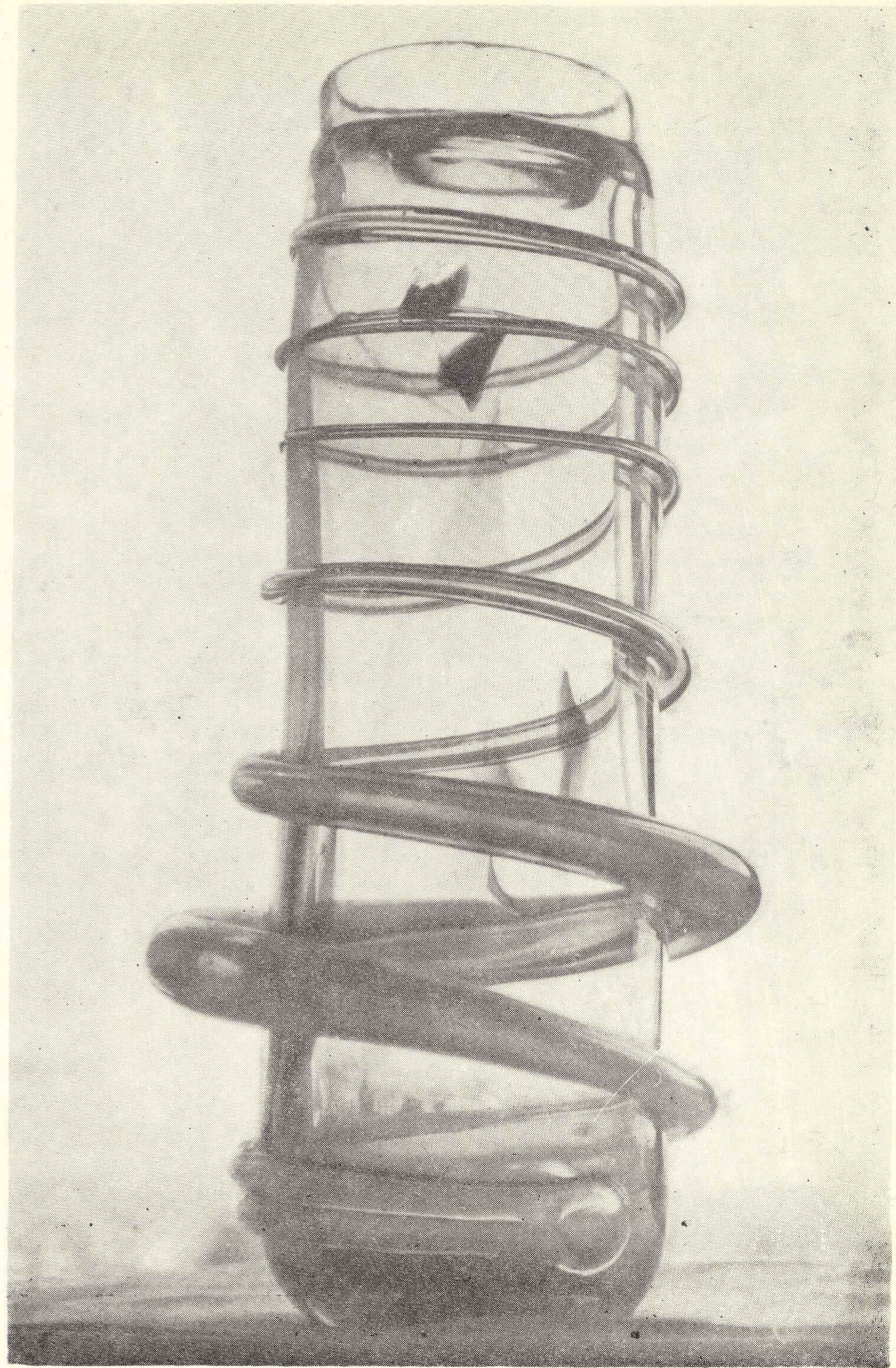
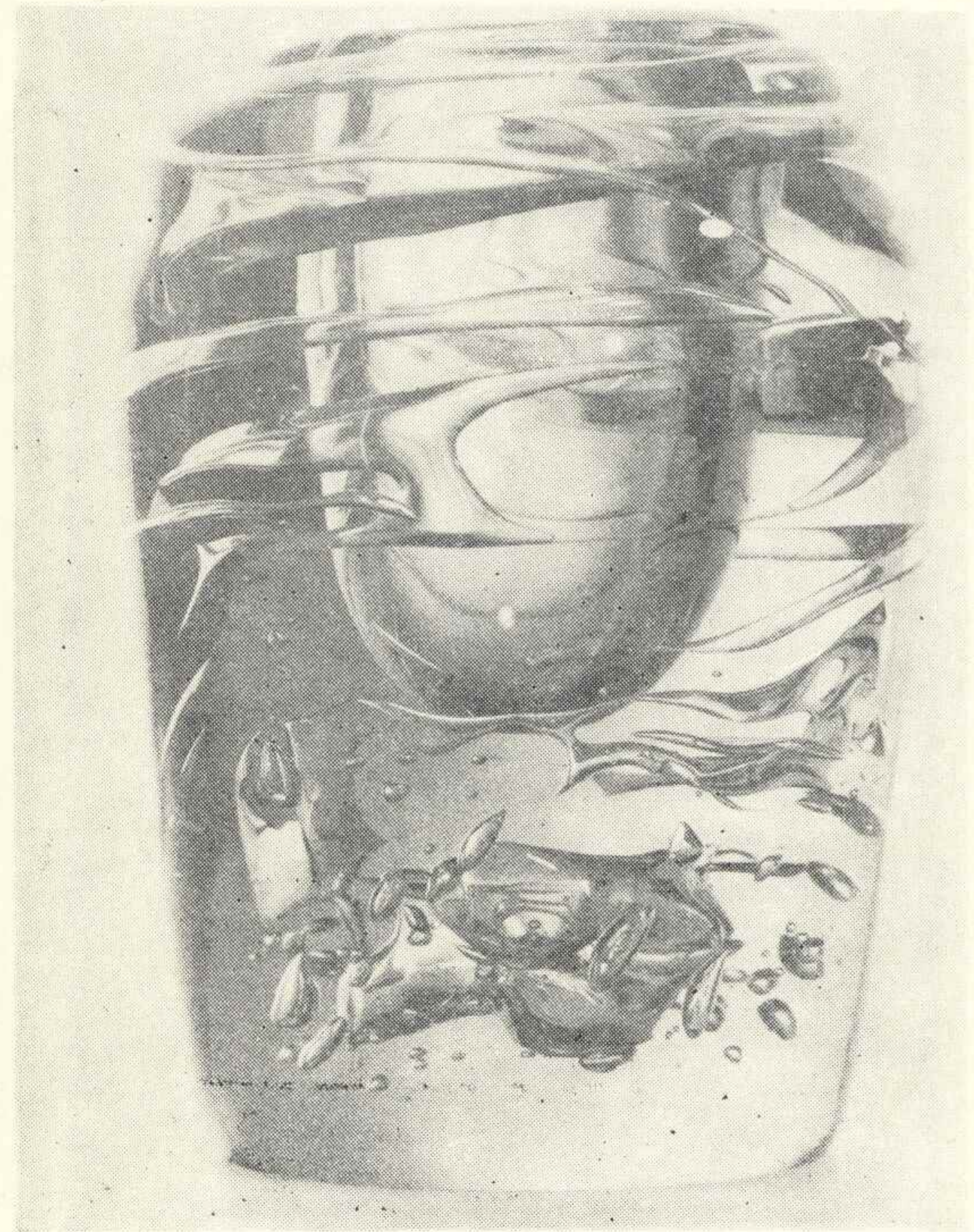
13

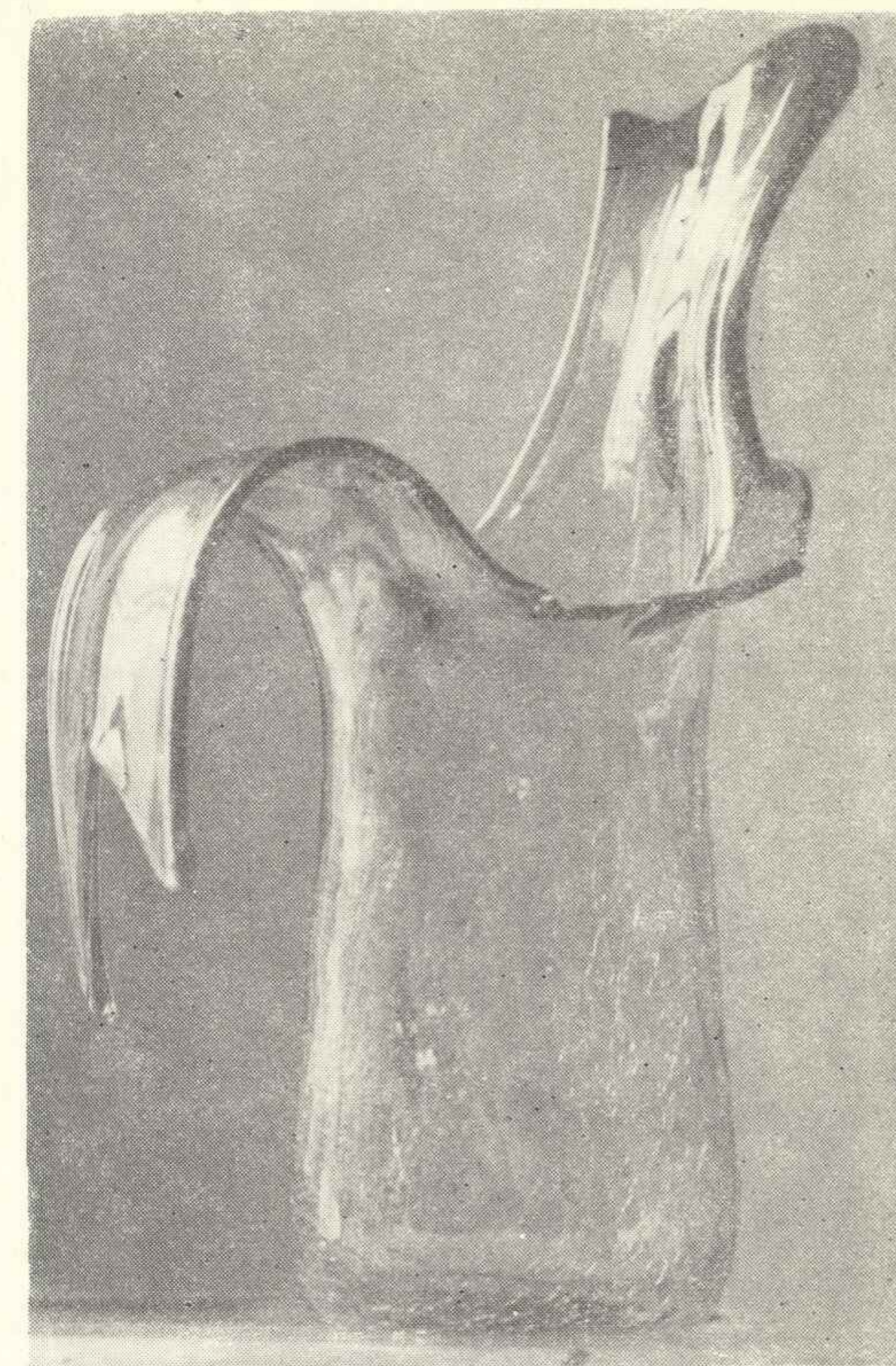

10
16

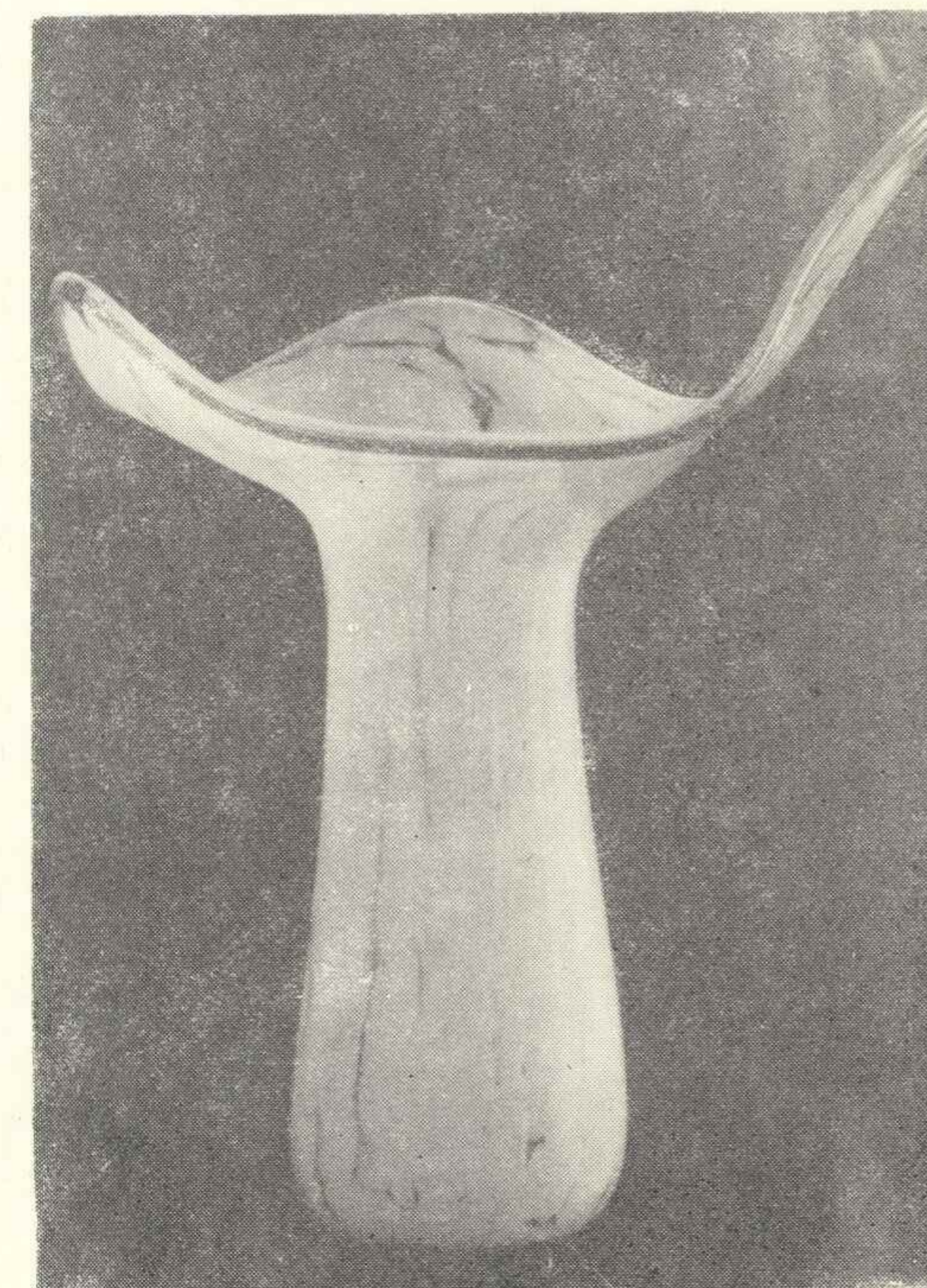
17

18

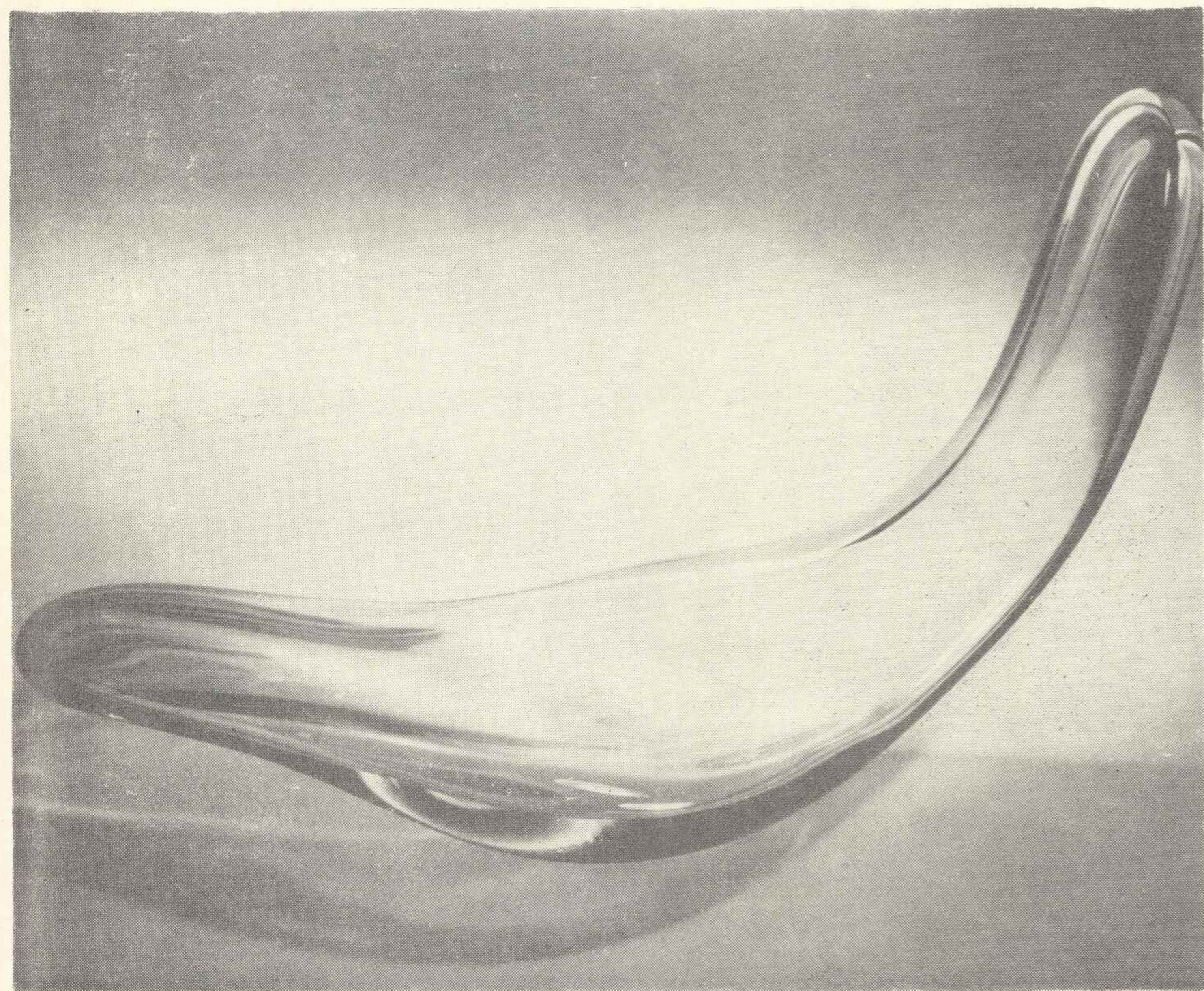

19
20

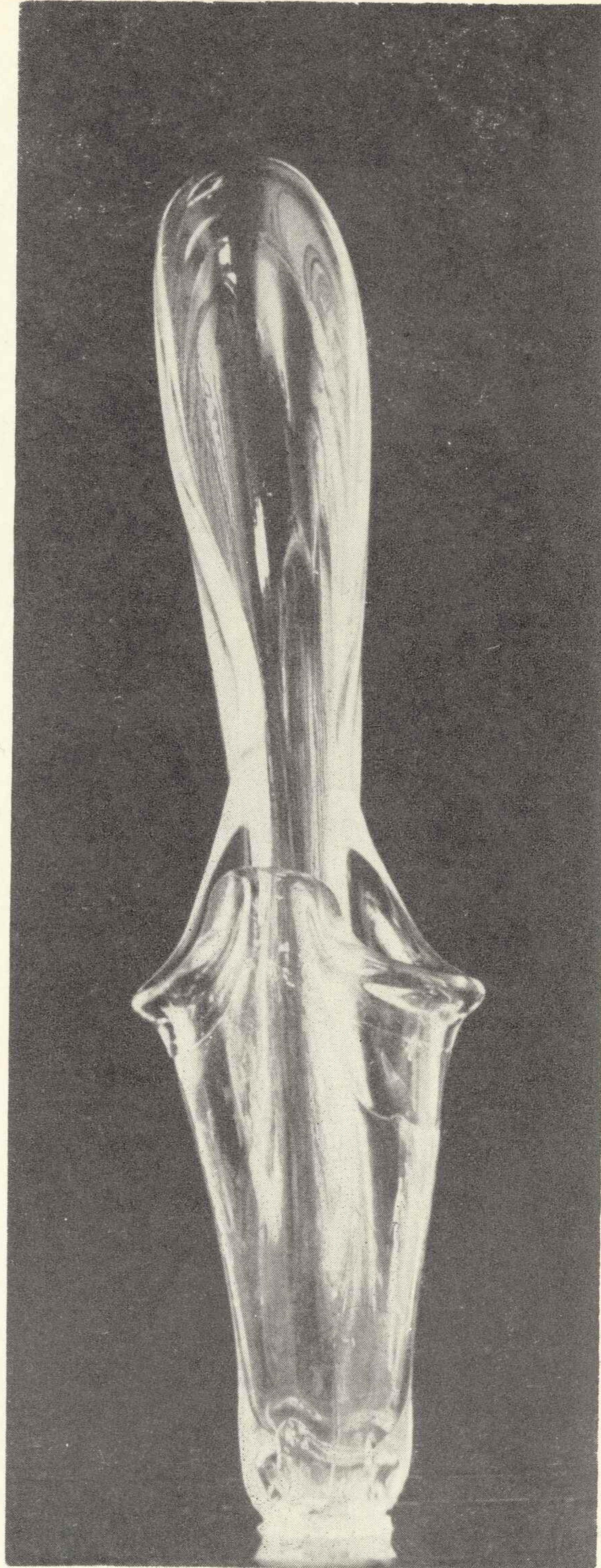

15
21

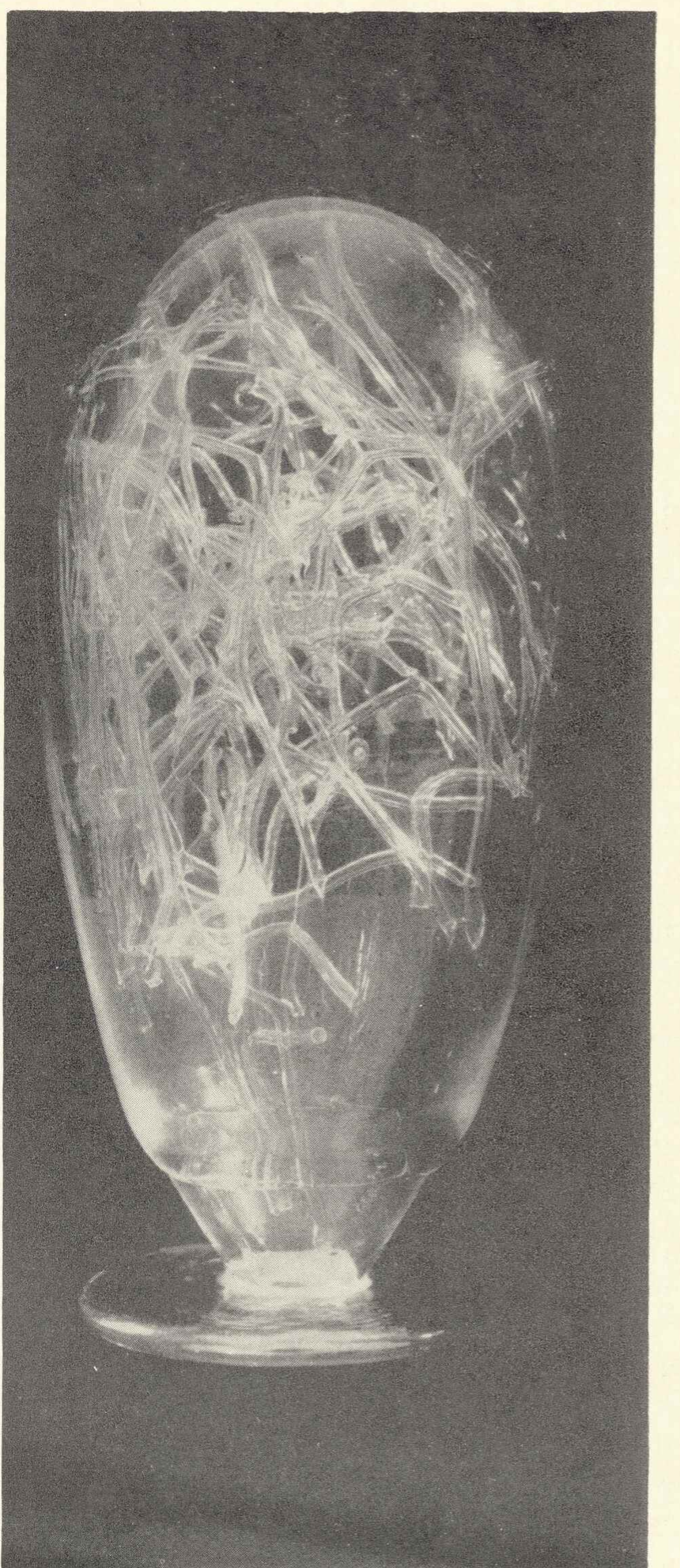

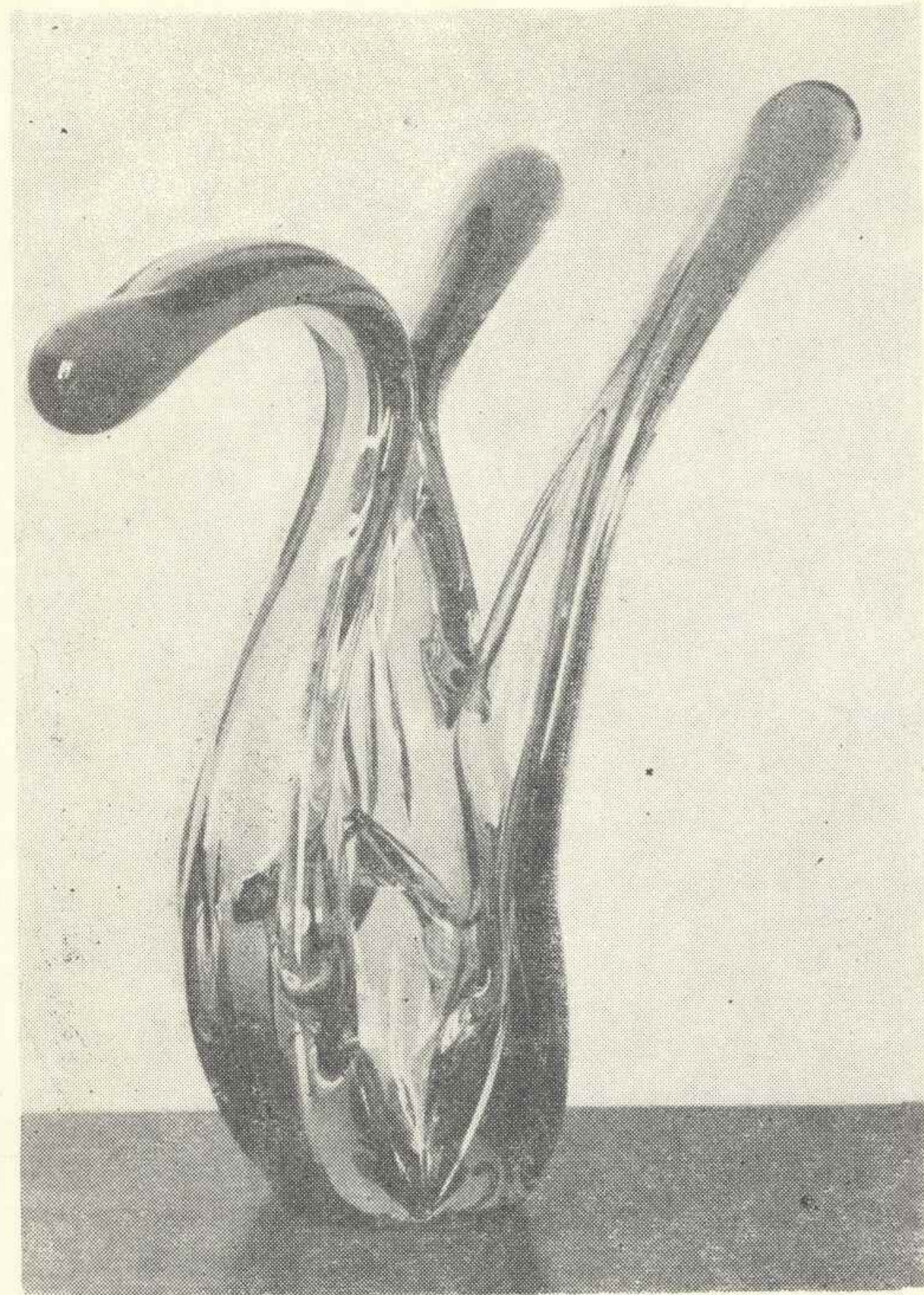
23

26

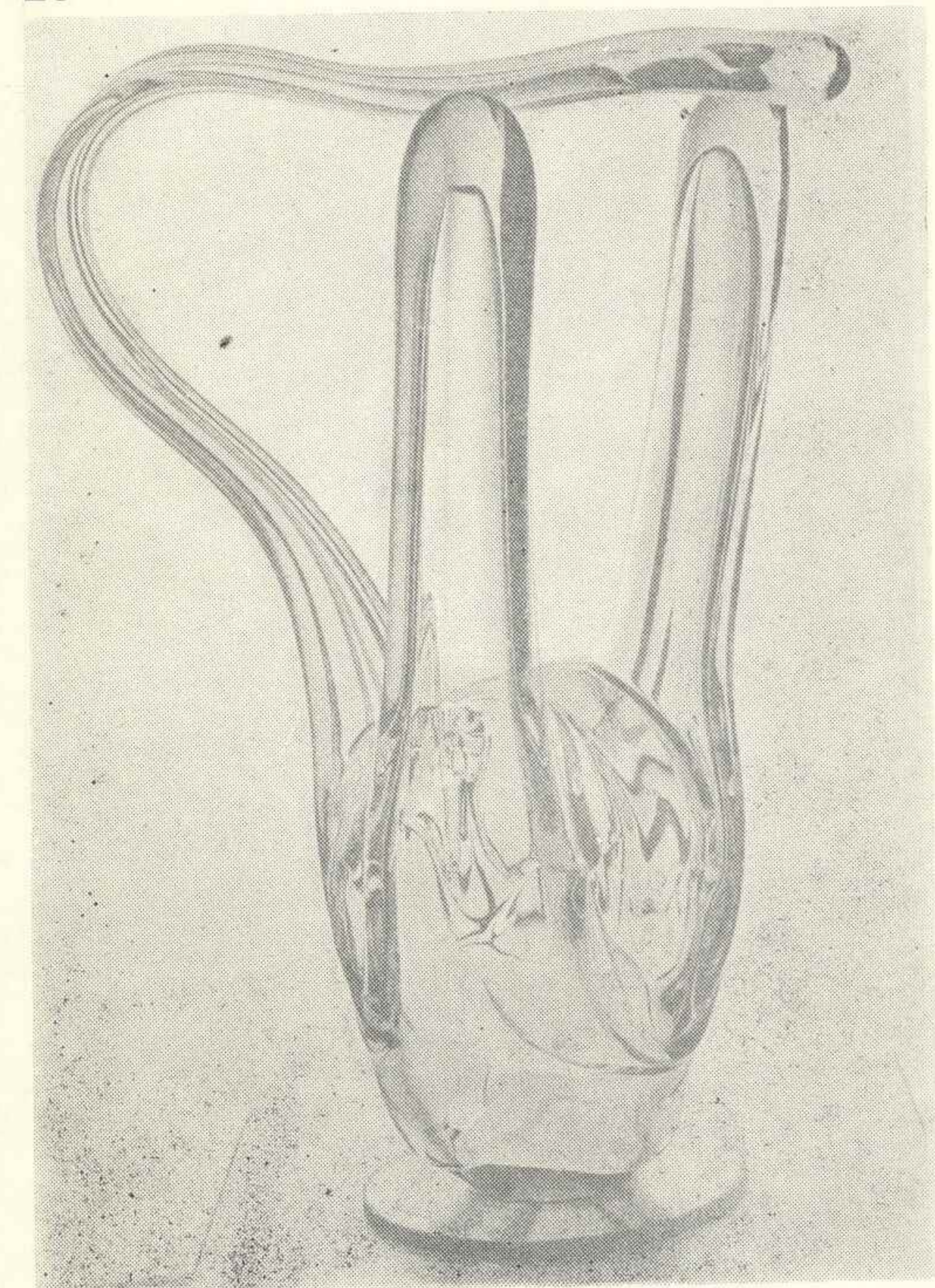
28

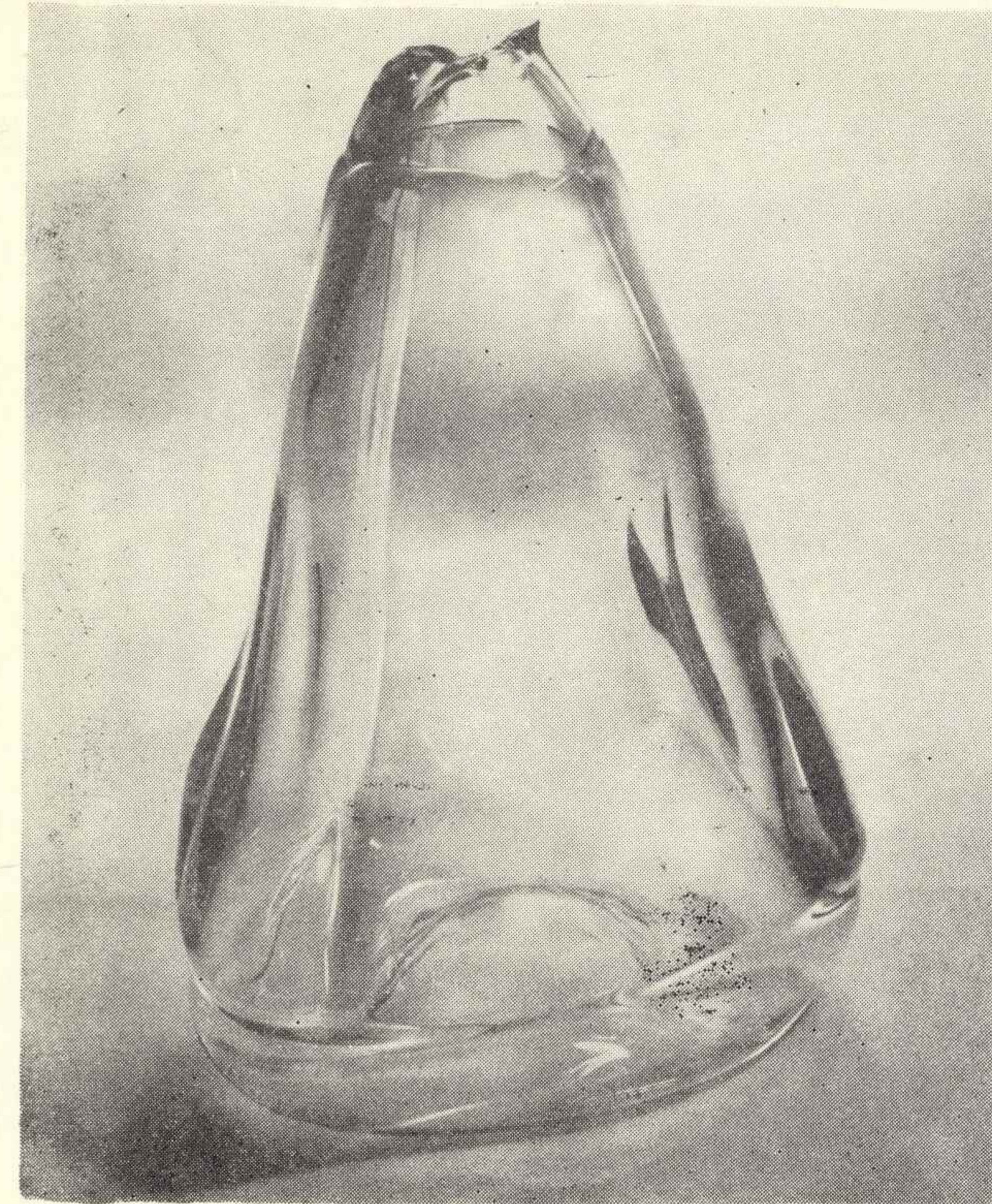
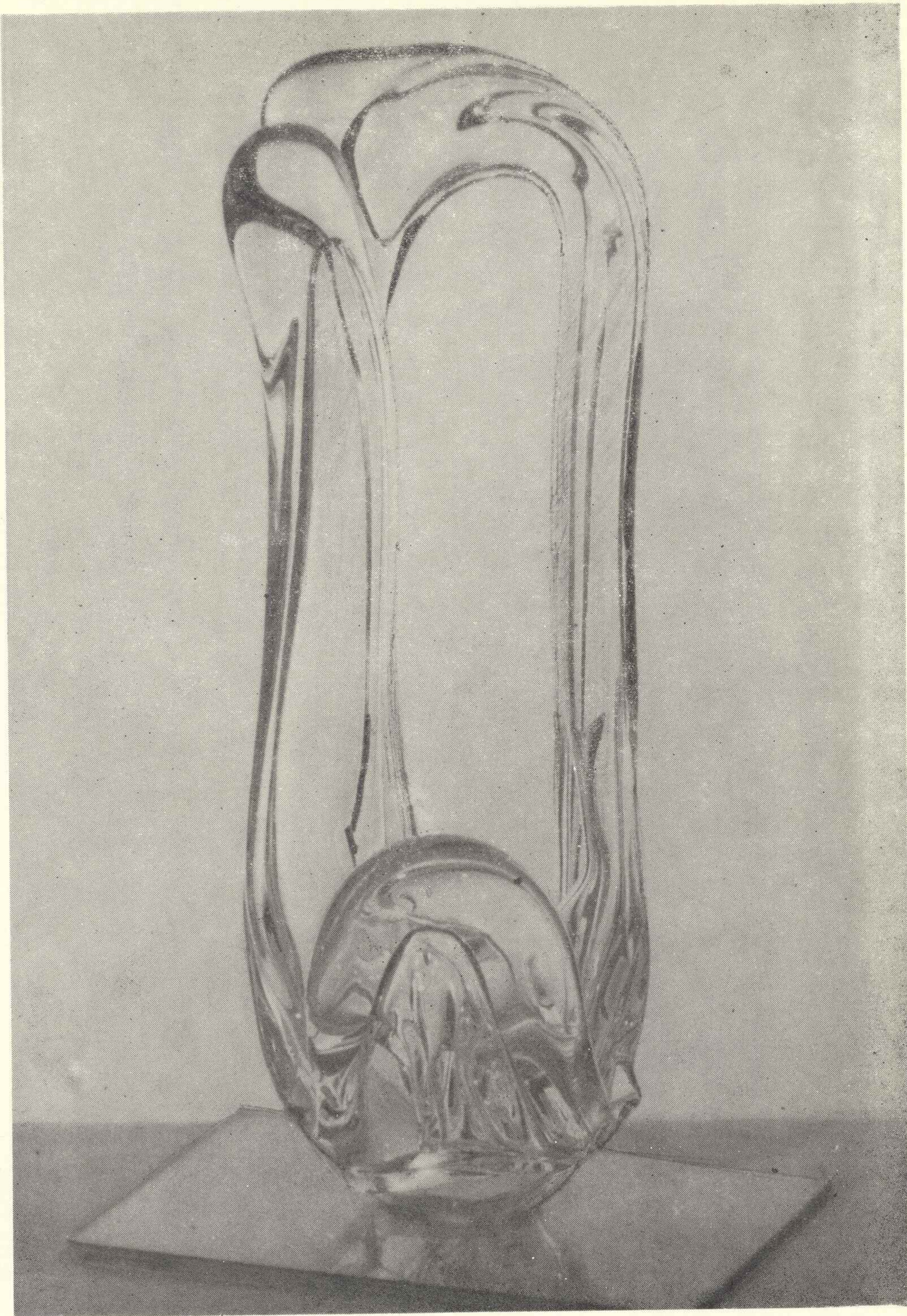

24

27

25

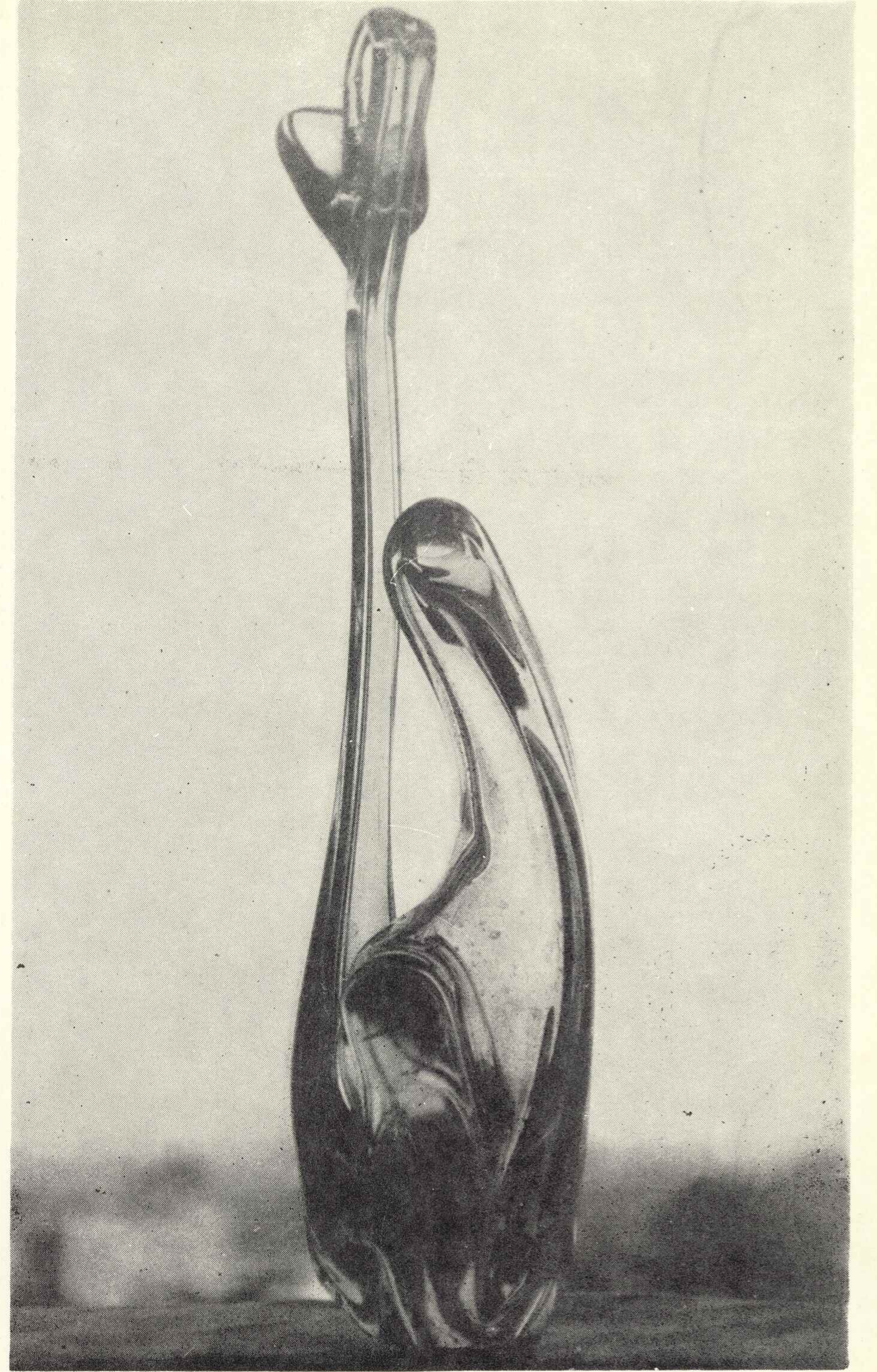

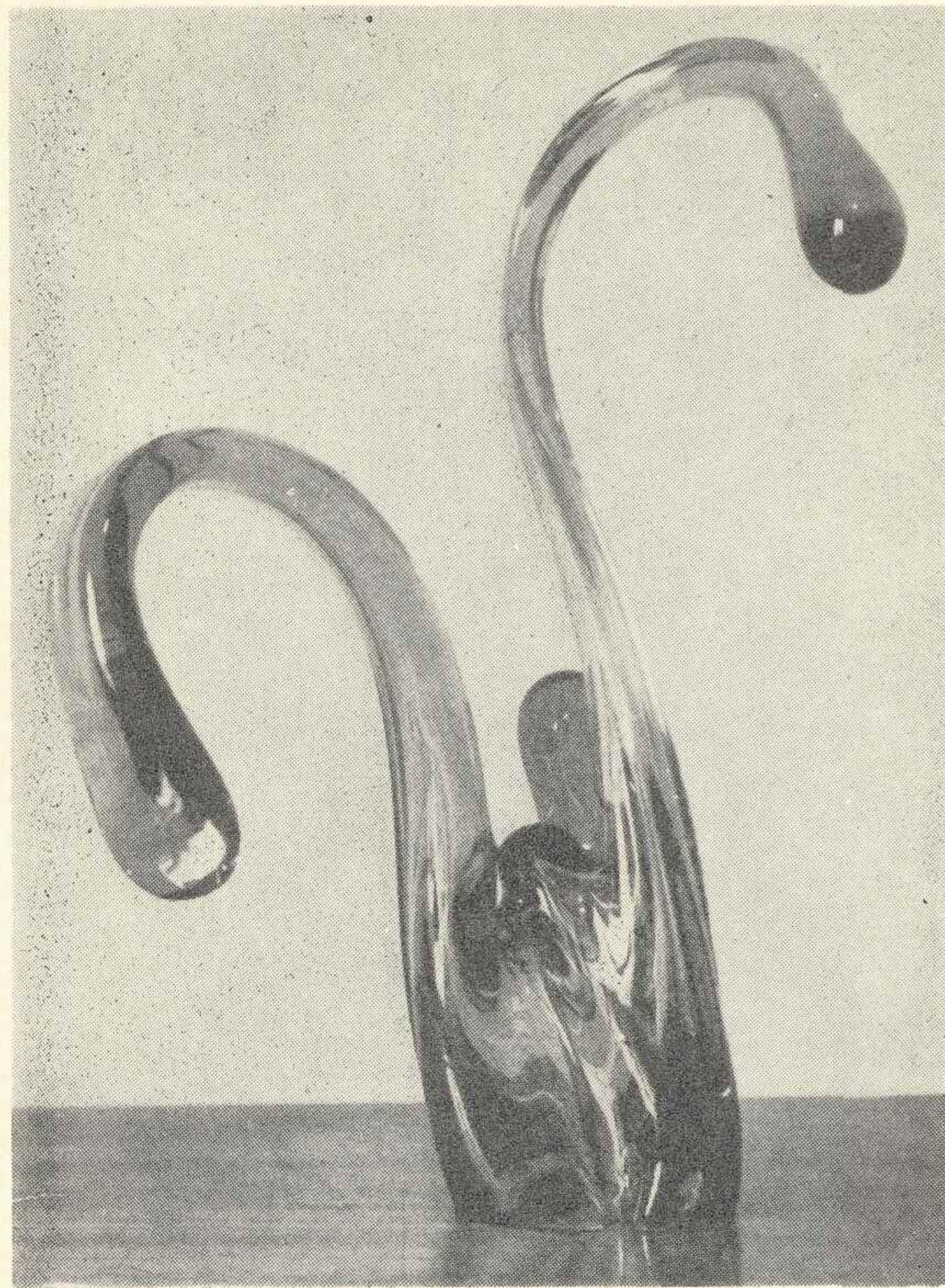
22

30

29

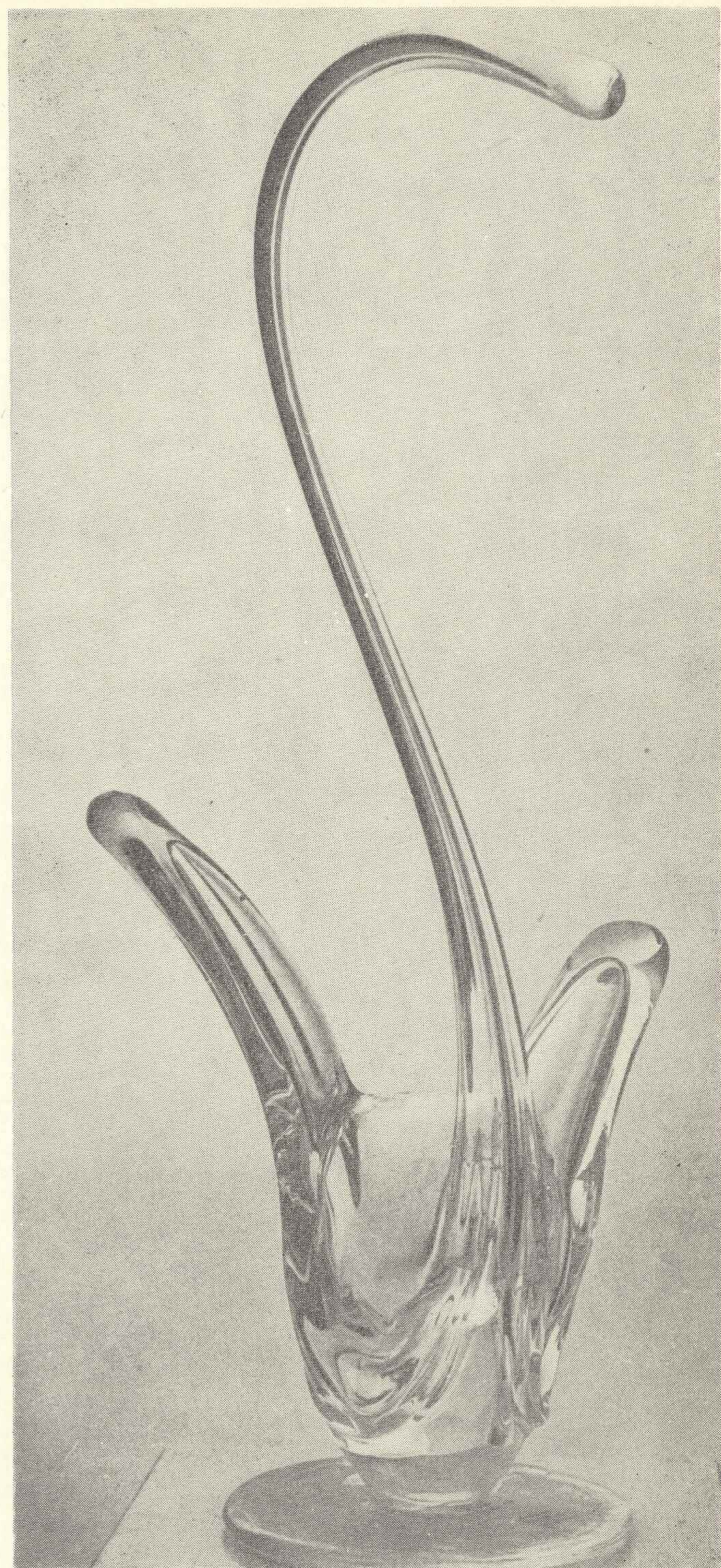

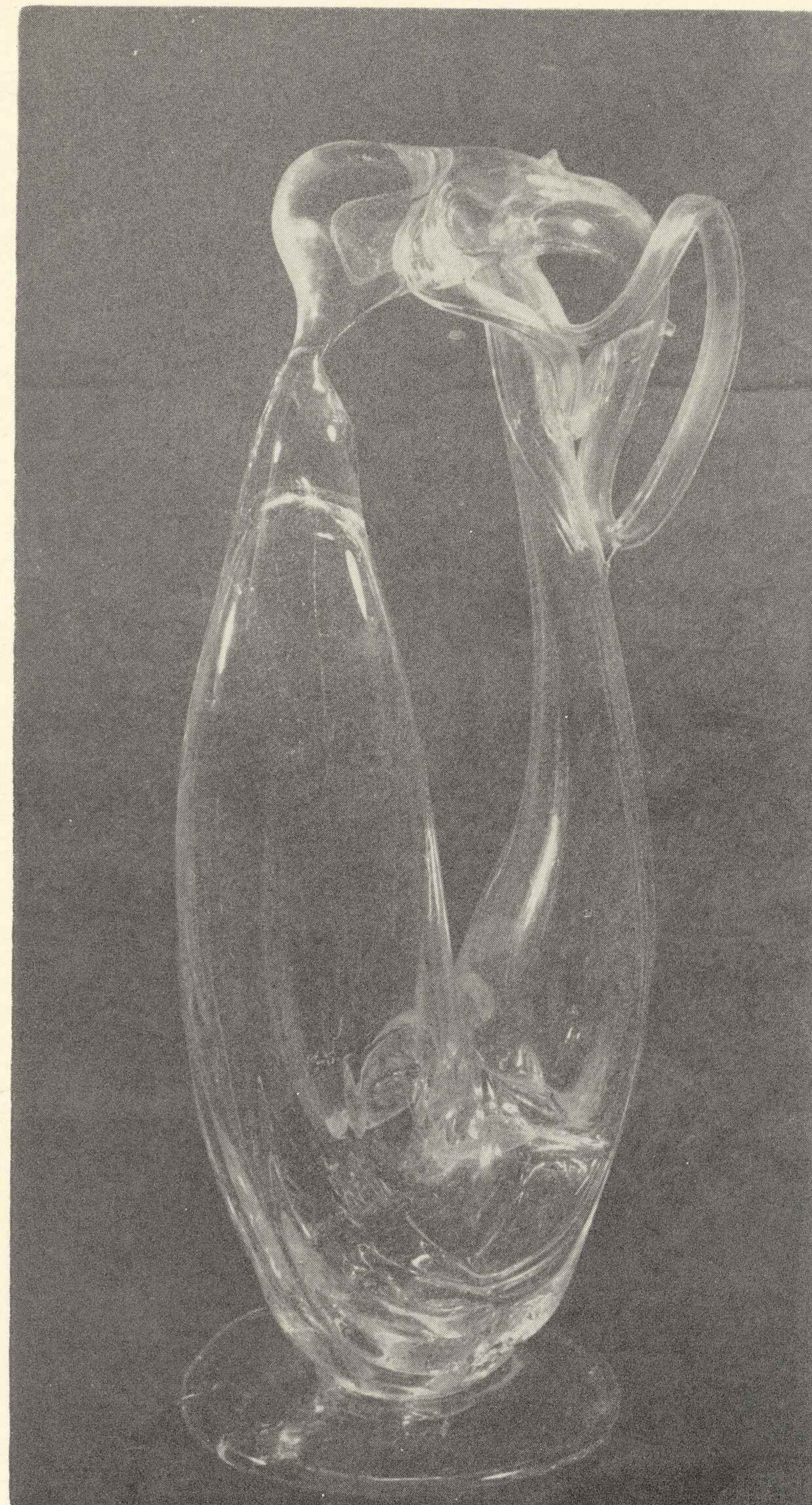
31

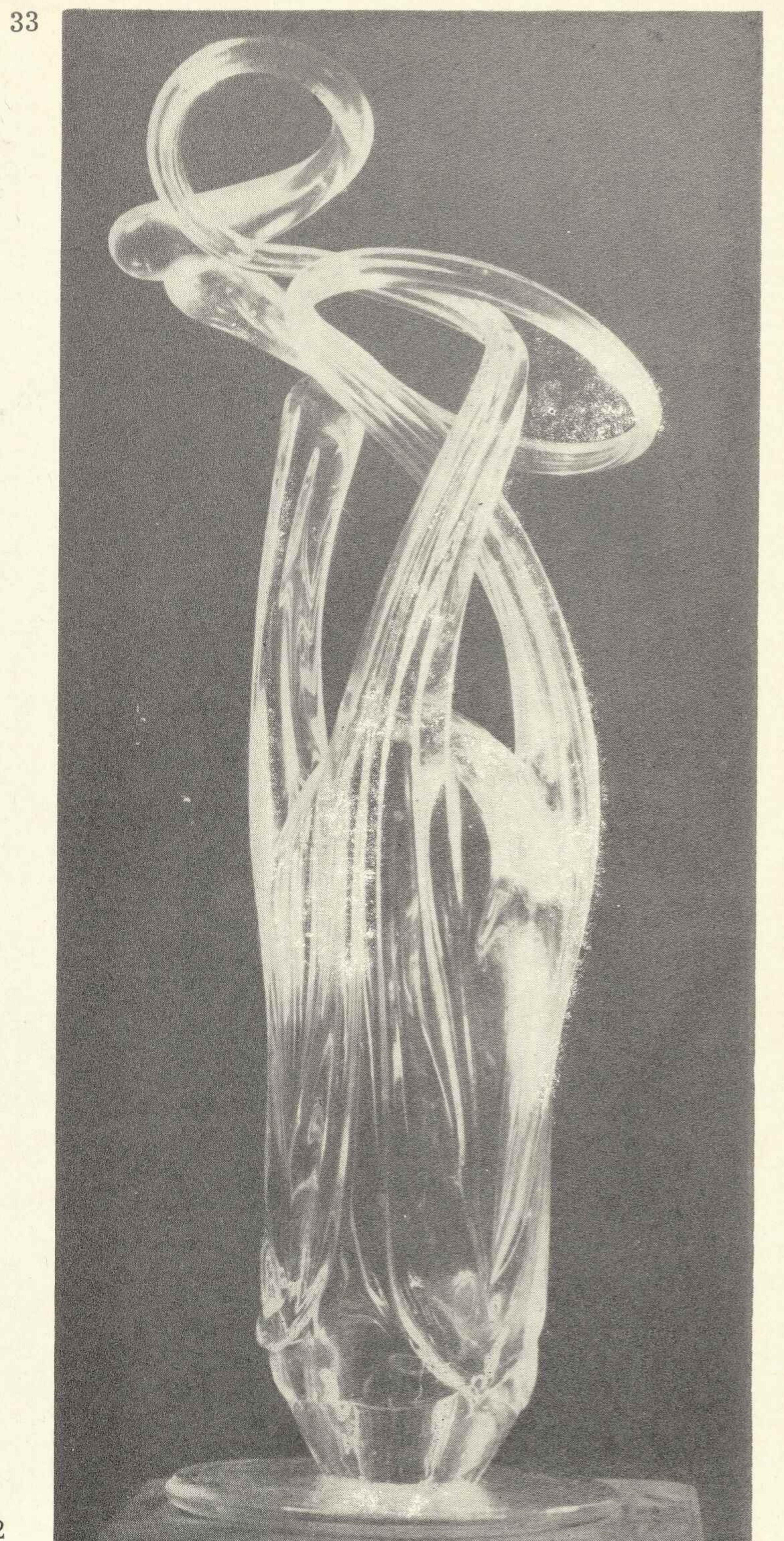
35

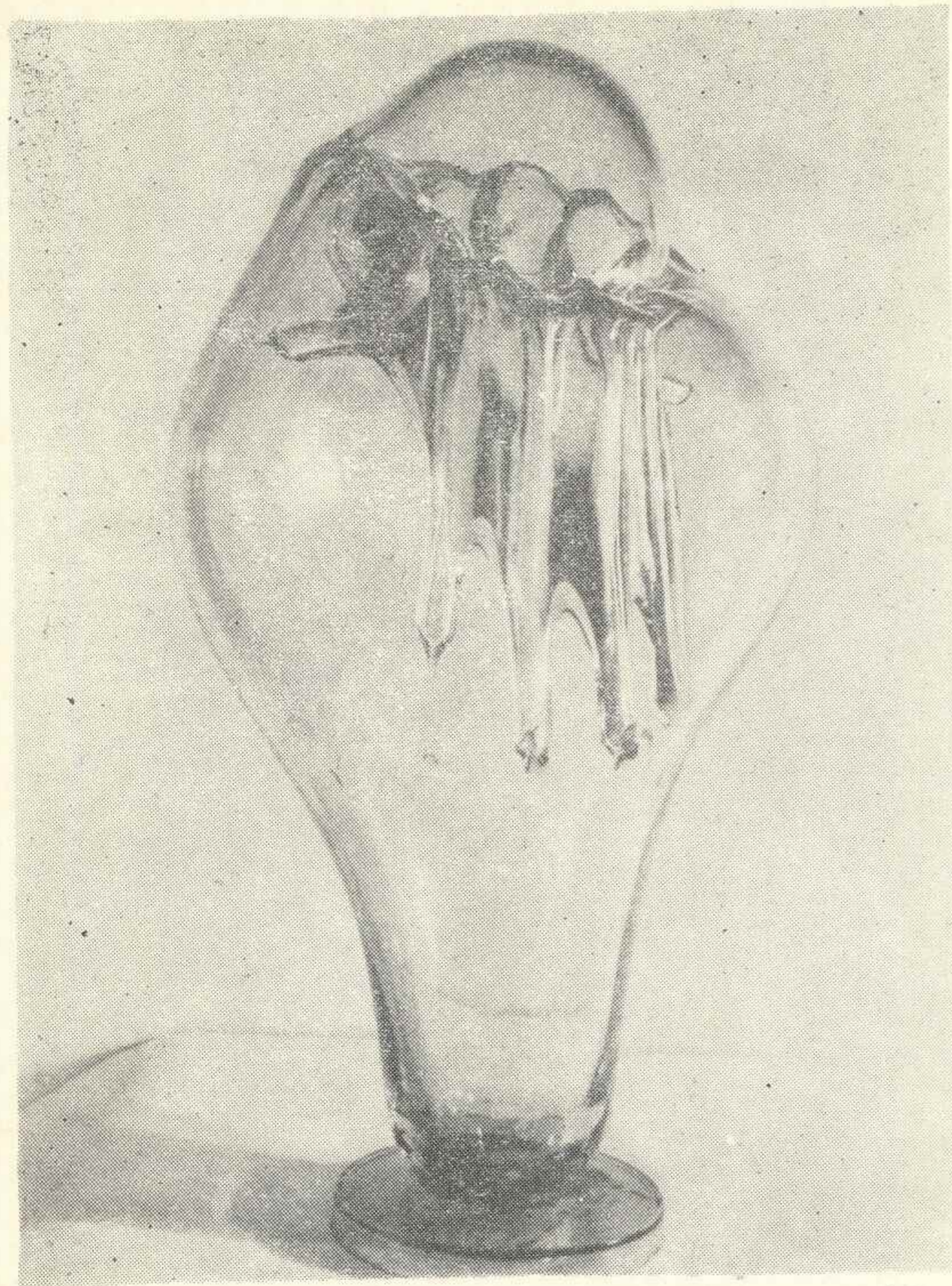
36

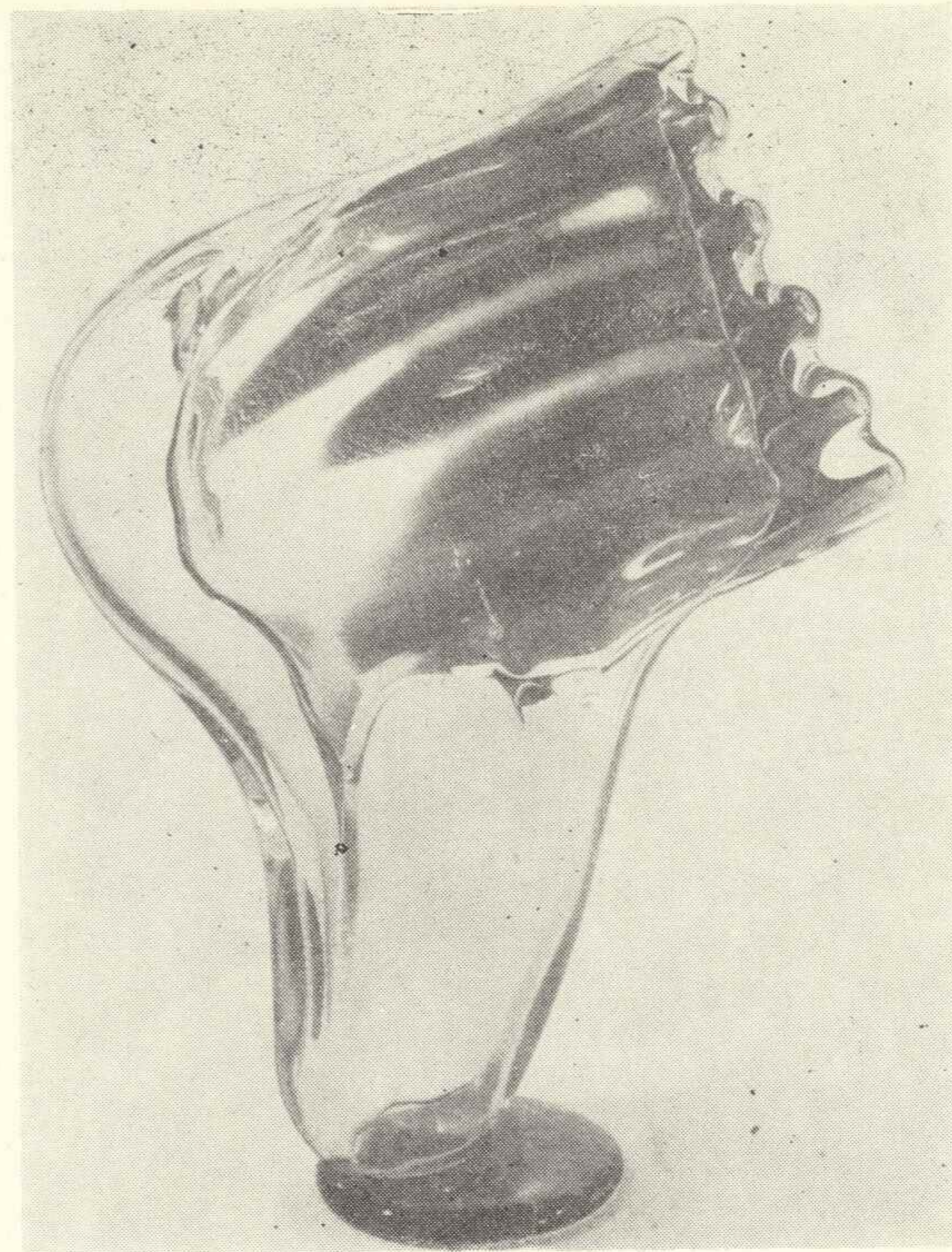
32

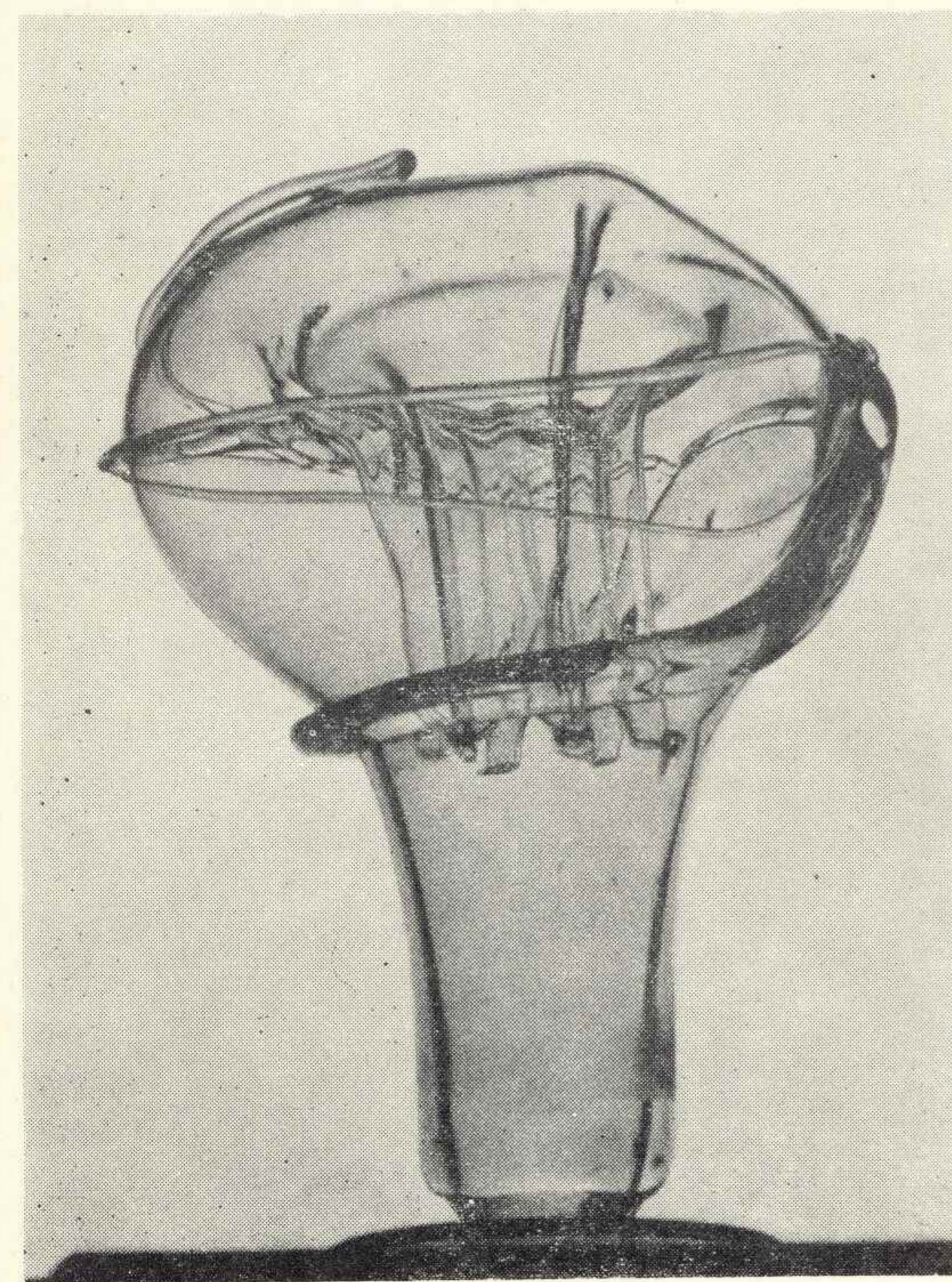
33

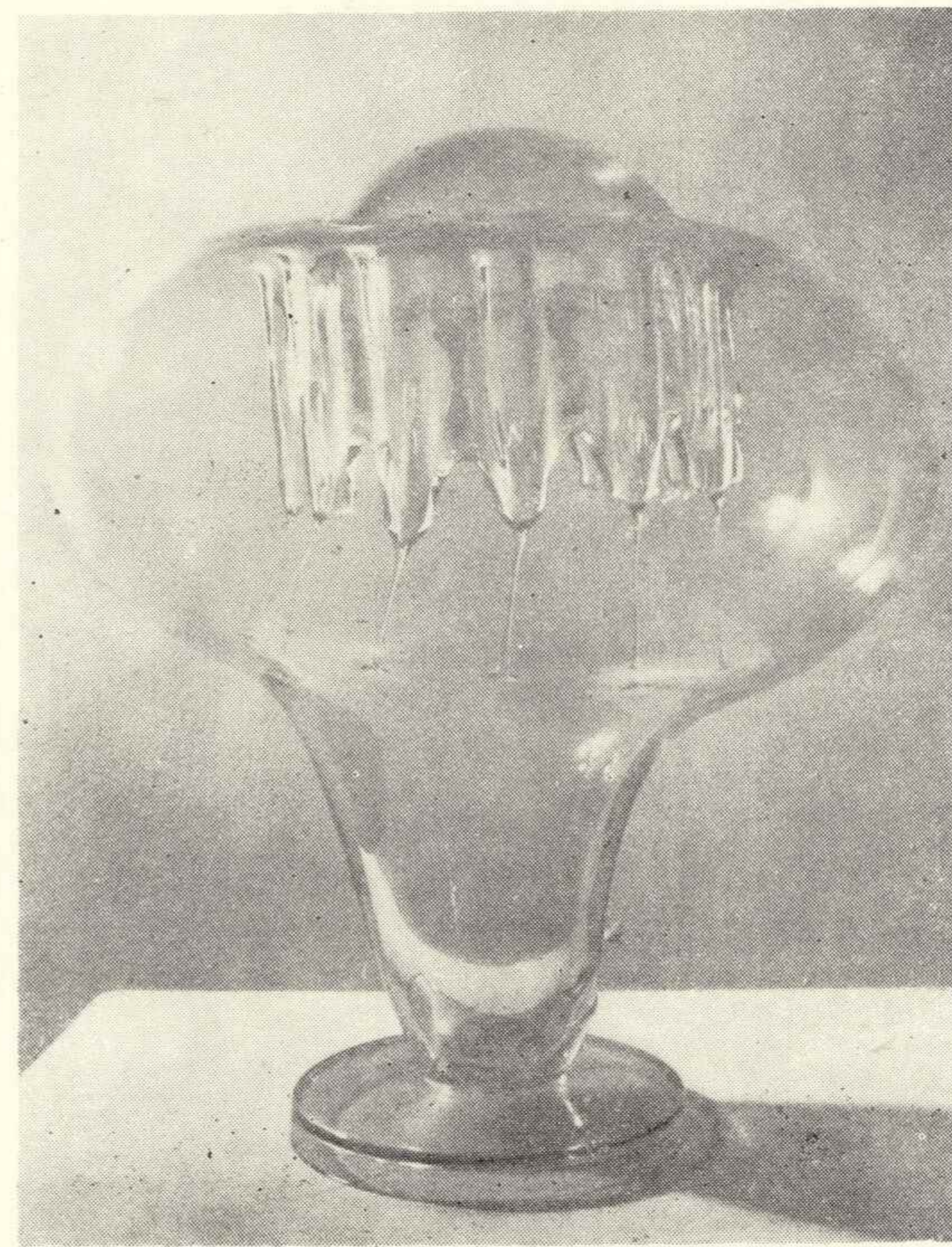
39

34

41

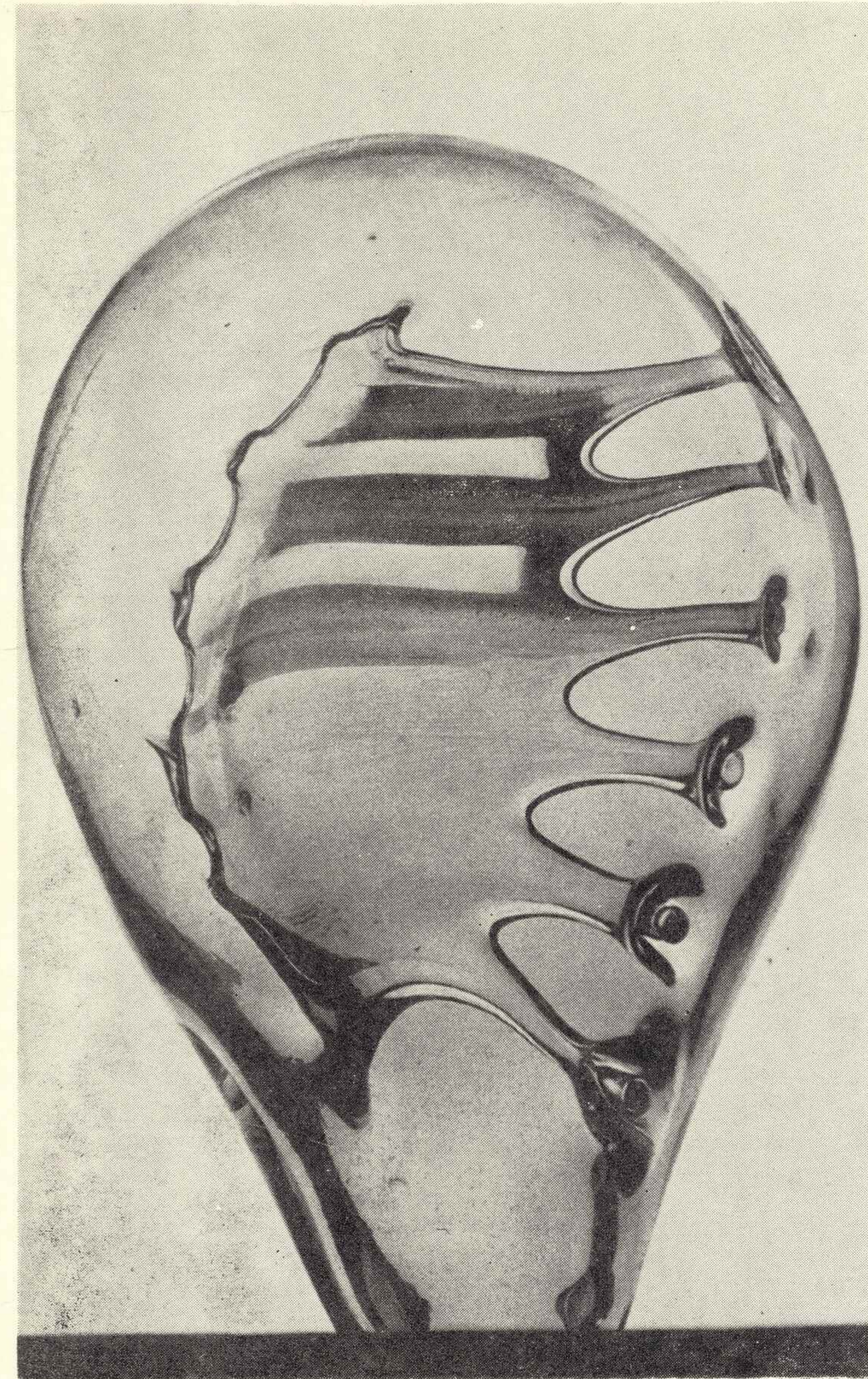
38

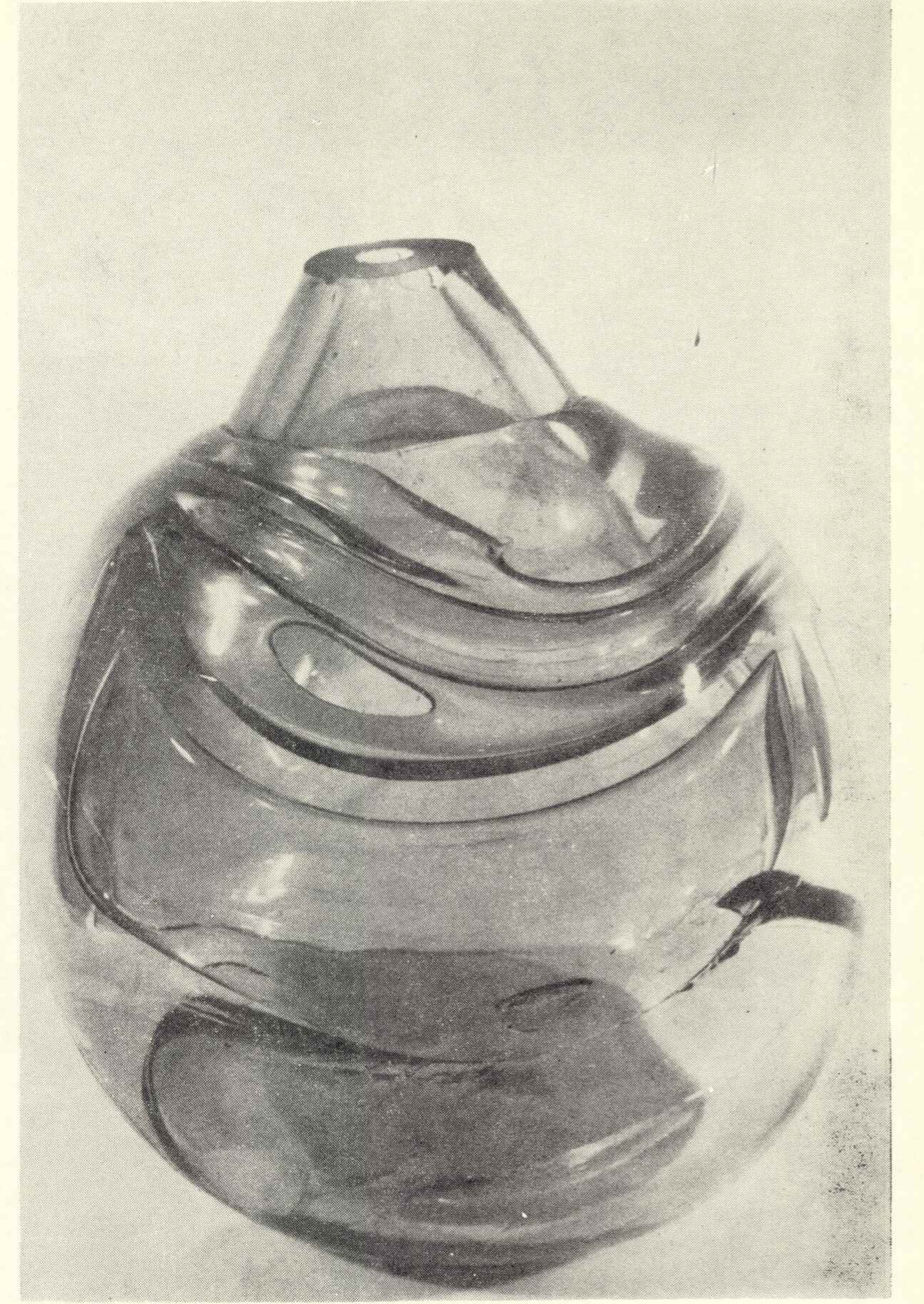
37

42

40

43

Bibliografia
(wybór)

Katalog: I ogólnopolska wystawa architektury wnętrz i sztuki dekoracyjnej, Warszawa „Zachęta” 1952
Katalog I ogólnopolska wystawa ceramiki i szkła artystycznego, Wrocław Muzeum Śląskie 1954
Gebethner Stanisław, Nasze szkła kryształowe — o twórczości H. Tomaszewskiego, Przegląd Artystyczny 5/6, 1954, s. 132-134, il. Nowe wzory wyrobów z kryształu, Ilustrowany Kurier Polski 90, (Bydgoszcz) 15 IV 1954
Z miasta. Nowe kryształy, Życie Warszawy 98, 25-26 IV 1954
Synkowski Mariusz, Szlifowanie kryształów rzemiosłem artystycznym, Przemysł Ludowy i Artystyczny 3, 1956, s. 48-57, il. 81-103
W pracowniach łódzkich plastyków — Królestwo szkła i kryształów H. Tomaszewskiego, Łódzki Express Ilustrowany 192, 12/13 V 1956
Sabatowicz Michał, Kryształowe perypetie, Kronika — dwutygodnik społeczno-kulturalny 19, (Łódź) 1-16 X 1957, 2 il.
Grabowski Lech, Kryształy H. Tomaszewskiego, Polska 5, 1959
Katalog, Wystawa plastyki ziem nadodrzańskich, Warszawa „Zachęta” 1959
Djakow Antoni, Sztuka pięciu plastyków z bratniej Polski, Otczestwen Front 4613, (Sofia) 27 VI 1959
Katalog: II ogólnopolska wystawa ceramiki i szkła artystycznego, Wrocław Muzeum Śląskie 1960
Dobrowolski Tadeusz, Historia sztuki polskiej (praca zbiorowa), t. 3, Wydawnictwo Literackie Kraków 1962, s. 387
Katalog: Reindl Tadeusz, Polnisches Glas und Keramik, Frankfurt a.Oder 1962/63
Folder: Wystawa kryształów i szkła artystycznego H. Tomaszewskiego, Warszawa Galeria Kordegarda 1963
... warto obejrzyć na wystawie, Express Wieczorny, 15-16 VI 1963
Z. K., Piękno kryształu, Trybuna Ludu 167, 18 VI 1963
Katalog: Buczkowski Kazimierz i Odrzywolska Stanisława, Polskie współczesne szkło artystyczne, Muzeum Narodowe w Krakowie 1963, s. 35-36, 5 il.
Gebethner Stanisław, Szkła artystyczne Henryka Tomaszewskiego — z okazji tegorocznych jego wystaw, Przegląd Artystyczny 6, 1963, s. 1-4, il.
Huml Irena, Polska sztuka użytkowa, Projekt 2, 1963, 8 il.
Huml Irena, Polskie współczesne szkło artystyczne w Krakowskim Muzeum Narodowym, Przegląd Artystyczny 6, 1963, s. 12-14

Huml Irena, Wystawy sztuki stosowanej, Kultura 4 VIII 1963
Bartoszek Jadwiga, Szkło i kształt, Polska 2, 1964
Katalog: Ogólnopolska wystawa tkaniny, ceramiki i szkła, Warszawa „Zachęta” 1964
Katalog: Buczkowski Kazimierz i Odrzywolska Stanisława, Szkła artystyczne Henryka Tomaszewskiego, Muzeum Narodowe w Krakowie 1966
Gutowski Maciej, Szkła artystyczne, Dziennik Polski 176, 27 VII 1966
Otwarcie wystawy szkła artystycznego H. Tomaszewskiego, Echo Krakowa 7 VI 1966
Skrzynecki Piotr, Oryginalne i z rozmachem, ale..., Echo Krakowa 174, 27 VII 1966; idem nr 179, 2 VIII 1966
Callewaert Marc, 67 — eerste indrukken informatief en uiteenlopend — Middelheim, Gazet van Antwerpen 13 VI 1967, s. 10, 1 il.
List z Warmii i Mazur od własnego korespondenta z Olsztyna, Głos Pracy 192, 14 III 1967
Katalog: Kunsthandwerk aus Polen, Kunstgewerbemuseum der Stadt Köln 1967, 19 il.
Varsavia e Italiani a Varsavia, catalogue della mostra Roma, 1967
Katalog: Myślińska Janina, Szkła artystyczne Tomaszewskiego, Muzeum Okręgowe w Toruniu 1968, s. 3-10, 4 il.
Bacciarelli Marcella, Macedończyk i Polacy, Gazeta Pomorska 158, 4 VII 1968
Ściepuro Andrzej, W Muzeum Okręgowym wystawa szkła artystycznego H. Tomaszewskiego, Ilustrowany Kurier Polski (Toruń) 159, 5 VII 1968
Szkło i ceramika w Lidzbarku, Panorama Północy 3 II 1968
(bk), Szkło i ceramika w Lidzbarku, Panorama Północy 9, 3 III 1968, 2 il.
Katalog: Ceramika i szkło — wystawa polskiej sztuki użytkowej w XXV-lecie PRL, Wrocław Muzeum Śląskie 1969
Katalog: Huml Irena, Henryk Tomaszewski, Norrköping, Norrköpings Museum 28 IX-2 XI 1969, 4 il.
Askling Lena, Unik polsk textilkonst i Norrköping, Norrköpings Tidning 25 IX 1969, s. 14, 1 il.
Lindgren Nils, En polsk glaskonstnär — Henryk Tomaszewski — Norrköpings Museum, Norrköpings Tidning 3 X 1969
Z.D., Opowieść o człowieku, który rozumie duszę szkła, Stolica 23, 8 VI 1969, il.
Szkła artystyczne Tomaszewskiego, Wiedza i Życie 11, 1970, il.

Bochnak Adam i Buczkowski Kazimierz, Rzemiosło artystyczne w Polsce, Arkady 1971, s. 96
Krycki Władysław, Spacerkiem po Siedlcach, Trybuna Mazowiecka 221, 16 IX 1971
Harbisz Justyna, Szkło ... ale jakie, Młoda Myśl 3, (Siedlce) X 1971 (pismo ZMS samorządu szkolnego wydane z okazji obchodów 50-lecia Gimnazjum im. B. Prusa)
wch, Fantazje w szkło, Trybuna Mazowiecka 217, 11-12 IX 1971
P. Orlik, Szkło artystyczne H. Tomaszewskiego, Głos Robotniczy 16-17 III 1974
(ega), Szklane kompozycje, Trybuna Ludu 27 II 1974
Brandys Henryk, Współczesne szkło artystyczne. Prace Henryka Tomaszewskiego, Trybuna Ludu 62, 3 III 1974, il.
(grt), Piękno szkła, Express Wieczorny 6 III 1974, 1 il.
Muzyka Czajkowskiego zaklęta w szkło, Słowo Powszechne 48, 26 II 1974
Schlicker Gisela, Gläserne Kompositionen im Polnischen Kulturzentrum in Berlin — H. A. Tomaszewski, Der Morgen 54, 5 III 1974
Szklane cuda H. Tomaszewskiego, Głos Wybrzeża 75, 30-31 III 1974, il.
(A.D.N.), Polnischer Künstler stellt in Leipzig aus, Neues Deutschland 93, 3 IV 1974
AZET, Kunst aus Glas, Abendzeitung (Leipzig) 2 IV 1974
Ausser-gewöhnliche Glasformen, Neueste Nachrichten (Leipzig) 3 IV 1974
Drowski Karl Heinz, Melodien in Glas, VEB Zeitungsanschnittendienst Globus (Berlin) 26 II 1974
Ingeborg, Gläserne Kunstwerke, Neue Zeit (Berlin) 27 II 1974
BZ, Dekoratives Glas aus Warschau, Berliner Zeitung 27 II 1974

Krauze Wojciech, Rozmaitości z muzyką i kwiatami, Życie Warszawy 8 III 1974
Szkło Henryka Tomaszewskiego, Tygodnik Morski 16, 21 IV 1974, il.
Brandys Henryk, Szklana symfonia, Uroda 3, V-VI 1974
Banaś Paweł, Modern polish artistic glass, Glass Art Magazine 1, I-II 1975 (Oakland, Kalifornia)
Katalog: III Internationales Bachfest der DDR, Leipzig 1975, s. 199
E.K., Glas nach musikalischen Inspirationen, Neueste Nachrichten (Leipzig) 27-28 IX 1975, 2 il.
Ausstellung Glas und Kunst eröffnet, Leipziger Volkszeitung 26 IX 1975
Wystawy chopinowskie, Dziennik Ludowy X 1975
Buczyński Mieczysław, Kryształy nasycone barwą, Rocznik Jeleńniogórski, t. XIII 1975, s. 53
IN-KA, Rzeźby w szkło, Słowo Powszechne 189, 20 VIII 1976, 1 il.
Glasplastik als Geschenk, Sächsisches Tageblatt (Dresden) 14 X 1976
Glasplastik überreicht, Tageszeitung der Christlich (Dresden) 22 X 1976
Harmonie in Glas, Sächsisches Tageblatt (Dresden) 12 XI 1976
Katalog: „Nie wszystkim umrę” — wystawa aktualnej twórczości warszawskich twórców b. więźniów hitlerowskich więzień i obozów koncentracyjnych, Warszawa 25 IV-9 V 1976
Cudeńka ze szkła, Tygodnik Demokratyczny 28, 11 VII 1976, il.
K.P., Nowa wystawa w galerii sztuki DWP, Żołnierz Wolności 142, 16 VI 1976
Kuczyńska Teresa, Pamiątka z Polski — Szkice o współczesnej polskiej sztuce i twórczości ludowej, Wydawnictwo Interpress Warszawa 1978, s. 44, 1 il.

Zdjęcia

1. Szlify kryształowe, 1946, kryształy szlifowane
2. Wazon — Srebrzysta fala, 1948, kryształ szlifowany na mat
3. Wazon — Księżycy, 1948, kryształ szlifowany
4. Dzbanki, 1950, szkło formowane ręcznie na gorąco
5. Wazon, 1951, szkło formowane ręcznie na gorąco
6. Wazon, 1951, szkło formowane ręcznie na gorąco
7. Karafka z kieliszkiem (fragment kompletu), 1954, kryształ szlifowany
8. Wazon, 1957, szkło formowane ręcznie na gorąco
9. Wazon, 1959, szkło formowane ręcznie na gorąco
10. Wazon — Akwarium, 1958, szkło formowane ręcznie na gorąco
11. Wazon, 1960, szkło formowane ręcznie na gorąco
12. Wazon, 1960, szkło formowane ręcznie na gorąco
13. Wazon — Łodygi, 1960, szkło formowane ręcznie na gorąco
14. Wazon — Łabędzia szyja, 1963, szkło formowane ręcznie na gorąco
15. Wazon — Meduza, 1966, szkło formowane ręcznie na gorąco
16. Wazon — Akwarium, 1966, szkło formowane ręcznie na gorąco
17. Wazon — Spirala, 1966, szkło formowane ręcznie na gorąco
18. Wazon — Tulipan zamknięty, 1966, szkło formowane ręcznie na gorąco
19. Wazon — Tulipan rozchylony, 1966, szkło formowane ręcznie na gorąco
20. Wazon — Przebiśnieg, 1967, szkło formowane ręcznie na gorąco
21. Patera, 1968, szkło formowane ręcznie na gorąco
22. Wazon, 1968, szkło formowane ręcznie na gorąco
23. Wazon wiszący, 1969, szkło formowane ręcznie na gorąco
24. Fantazja I, 1970, szkło formowane ręcznie na gorąco
25. Fantazja II, 1970, szkło formowane ręcznie na gorąco
26. Wazon falisty, 1970, szkło formowane ręcznie na gorąco
27. Kompozycja — Brama, 1971, szkło formowane ręcznie na gorąco
28. Kompozycja do muzyki Piotra Czajkowskiego „Cztery pory roku” — Zima, 1972, szkło formowane ręcznie na gorąco
29. Wazon o faliściej górze, 1972, szkło formowane ręcznie na gorąco
30. Kompozycja abstrakcyjna, 1974, szkło formowane ręcznie na gorąco
31. Kompozycja do muzyki Piotra Czajkowskiego, 1974, szkło formowane ręcznie na gorąco
32. Fantazja I — Kompozycja inspirowana muzyką Fryderyka Chopina, 1975, szkło formowane ręcznie na gorąco
33. Fantazja II — Kompozycja inspirowana muzyką Fryderyka Chopina, 1977, szkło formowane ręcznie na gorąco
34. Rzeźba szklana — „Ogień huraganowy”, 1977, szkło formowane ręcznie na gorąco
35. Łabędzie — Kompozycja do muzyki Piotra Czajkowskiego, 1978, szkło formowane ręcznie na gorąco
36. Łabędź — Kompozycja do muzyki Piotra Czajkowskiego, 1978, szkło formowane ręcznie na gorąco
37. Forma organiczna, 1978, szkło formowane ręcznie na gorąco
38. Rytm I, 1978, szkło formowane ręcznie na gorąco
39. Rytm II, 1978, szkło formowane ręcznie na gorąco
40. Rytm III, 1978, szkło formowane ręcznie na gorąco
41. Rytm IV, 1978, szkło formowane ręcznie na gorąco
42. Wazon — Smugi powietrza I, 1979, szkło formowane ręcznie na gorąco
43. Wazon — Smugi powietrza II, 1979, szkło formowane ręcznie na gorąco.

Na okładce: Kompozycja abstrakcyjna, 1974,
szkło formowane ręcznie na gorąco

Wydawnictwo Centralnego Biura Wystaw Artystycznych
Projekt ekspozycji: Konstanty Danko
Opracowanie graficzne katalogu: Zygmunt Magner
Opracowanie i redakcja katalogu: Wiesława Bąblewska-Rolke
Przekład tekstu: Joanna Holzman

WDA — Zakład Typo. Zam. 5537. Nakł. 400. C-67

Zdjęcia: Archiwum Artysty, M. Diament, Adam Johann,
Piotr Łączyński, Z. Malinowski, Anna Pietrzak-Bartos,
Henryk Romanowski, Jerzy Wendołowski, Witalis Wolny,
Edmund Witecki
Redakcja techniczna: Mirosław Winiarek

